

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

**Кафедра журналістики
Спеціальність 061 «Журналістика»**

Кваліфікаційна робота (проект)

на тему:

Сучасна українська репортажистика: тематика, особливості контенту

студентка, групи

Жур-21-дист

Карачкова Єлизавета Юріївна

Науковий керівник:

Кандидат філологічних наук,

Професор кафедри журналістики

Момот Неля Миколаївна

_____
(підпис студента)

_____
(Дата)

_____
(Підпис)

Попередній захист:

_____
(Висновок: «До захисту в Екзаменаційній комісії»)

Завідувач кафедри _____

(Підпис)

_____

(Прізвище, ініціали)

_____

(Дата)

Київ — 2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕПОРТАЖУ	7
1.1 Поняття та визначення репортажу	7
1.2 Види та характеристика репортажів	16
1.3 Принципи та вимоги до репортажної журналістики	31
РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕПОРТАЖИСТИКИ	42
2.1 Соціальний репортаж та його значення для суспільства	42
2.2 Політичний репортаж: вплив на громадську думку	52
2.3 Репортажі на тему «Культура»	61
2.4 Спортивний репортаж у сучасних медіа	75
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ	
РЕПОРТАЖАХ	81
3.1 Комплексний підхід до створення репортажу	81
3.2 Етичні аспекти під час створення репортажу	87
3.3 Репортаж у цифровому середовищі	93
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	105
ДОДАТКИ	112

ВСТУП

Актуальність дослідження сучасної української репортажистики зумовлена кардинальними трансформаціями медіапростору в умовах повномасштабної війни. Особливої ваги набуває аналіз тематичного спектру та контентних особливостей репортажів, оскільки саме цей жанр завдяки своїй документальній природі, емоційній виразності та ефекту присутності став одним із ключових інструментів інформування суспільства про воєнні події, їхні наслідки, гуманітарні аспекти кризи та приклади національної стійкості. Репортаж також відіграє важливу роль у формуванні колективної пам'яті про історичні події, документуванні воєнних злочинів та представленні української перспективи для міжнародної аудиторії.

Підсилюється також цифровою трансформацією медіа, яка спричинила появу нових форматів та платформ для репортажного контенту. Мультимедійні лонгріди, імерсивні репортажі, стрім-формати, подкасти, репортажні серіали в соціальних мережах – ці та інші інноваційні формати потребують теоретичного осмислення та практичного аналізу. Особливо важливим є дослідження адаптації репортажного контенту для різних цифрових платформ, що вимагає від журналістів нових компетенцій та креативних підходів, зберігаючи при цьому сутнісні характеристики жанру.

Дослідженню надаються безпрецедентні етичні виклики, з якими стикаються репортери, висвітлюючи воєнні дії та їхні наслідки. Питання балансу між інформаційною цінністю та потенційною травматичністю контенту, принципи роботи з вразливими категоріями героїв, етика візуалізації страждань, безпекові аспекти при розкритті чутливої інформації – ці та інші дилеми потребують систематизації нових професійних стандартів та етичних підходів. Аналіз практик провідних українських медіа щодо висвітлення воєнних подій дозволяє виявити та узагальнити найбільш ефективні та етично обґрунтовані рішення.

Актуальним аспектом дослідження є також аналіз динаміки тематичного розподілу репортажів протягом 2022-2023 років, що відображає зміни в суспільних запитах та інформаційних потребах аудиторії. Важливо прослідкувати, як поступово трансформувалася тематична палітра від домінування воєнних репортажів у перші місяці повномасштабного вторгнення до більш збалансованого висвітлення соціальних, економічних, культурних аспектів життя суспільства під час війни. Це дозволяє виявити закономірності адаптації медіаконтенту до тривалих кризових умов та прогнозувати подальші тенденції розвитку української репортажистики.

Ступінь наукової розробки теми свідчить про певну фрагментарність досліджень сучасної української репортажистики, особливо в контексті воєнного періоду. Теоретичні засади репортажного жанру ґрунтовно розроблені в працях українських дослідників В. Здоровеги, В. Іванова, О. Кузнецової, М. Василенка, О.М. Бикової, Л. Михайлина. Окремі аспекти трансформації репортажу в цифровому середовищі висвітлюються в дослідженнях Б. Потятиника, Н. Зражевської, А. Захарченка. Етичним принципам української журналістики присвячені роботи С. Квіта, О. Кутовенка, Н. Габор. Проблематика воєнної репортажистики частково представлена в публікаціях М. Житарюка, О. Лаврик, І. Зайцевої. Водночас, комплексне дослідження тематичних напрямів та особливостей контенту в сучасних українських репортажах, особливо в період 2022-2023 років, залишається недостатньо розробленим, що підкреслює наукову новизну та практичну цінність роботи.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі тематичного розмаїття та особливостей контенту сучасної української репортажистики в умовах трансформації медіасередовища та суспільно-політичних викликів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. Розкрити теоретичні засади репортажу як журналістського жанру та простежити його еволюцію в українському медіапросторі.

2. Охарактеризувати основні види репортажів та їх специфіку в сучасних українських медіа.
3. Проаналізувати принципи та професійні вимоги до репортажної журналістики.
4. Дослідити тематичне розмаїття сучасної української репортажистики через аналіз соціальних, політичних, культурних та спортивних репортажів.
5. Визначити особливості комплексного підходу до створення репортажу в українських медіа.
6. Розкрити етичні аспекти створення репортажу в умовах воєнного часу.
7. Проаналізувати трансформацію репортажного жанру в цифровому середовищі.

Об'єктом дослідження є сучасна українська репортажистика як складова національного медіапростору.

Предметом дослідження є тематичне розмаїття та особливості контенту сучасних українських репортажів у період 2021-2023 років.

У процесі дослідження використано такі наукові методи: метод системного аналізу дозволив розглянути репортаж як цілісну систему зі взаємопов'язаними елементами та функціями (розділ 1.1); історичний метод застосовано для відстеження еволюції репортажного жанру в українському медіапросторі (розділ 1.1); метод типологізації використано для класифікації видів репортажів за різними критеріями (розділ 1.2); порівняльний метод дозволив зіставити підходи до репортажу в різних українських медіа (розділи 2.1-2.4); метод контент-аналізу застосовано для вивчення тематичного розподілу репортажів в українських медіа (розділ 2); метод структурно-функціонального аналізу використано для дослідження особливостей контенту в репортажах (розділ 3); метод експертного опитування дозволив зібрати професійні оцінки щодо етичних аспектів створення репортажів (розділ 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що систематизовано етичні принципи роботи з візуальним контентом у репортажах з деокупованих територій.

Практична значущість одержаних результатів полягає в можливості їх використання для підвищення якості репортажів у професійній журналістській діяльності, при розробці навчальних курсів з репортажної журналістики, а також у редакційній роботі медіа для вдосконалення підходів до створення репортажного контенту.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 найменувань) та 8 додатків. Загальний обсяг роботи – 148 сторінок. Робота містить 7 таблиць та 5 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕПОРТАЖУ

1.1 Поняття та визначення репортаж

Репортаж – один з найзначніших журналістських жанрів, який має сильний потенціал впливу на читачів, поєднуючи достовірність фактів і емоційну насиченість. Щоб зрозуміти сутність жанру, варто згадати етимологію слова: воно походить з французької ("reportage") і британської ("report") мов, що перекладається як "повідомляти" або "передавати" [2]. Термін з'явився у середині XIX століття, хоча елементи репортажності в періодичних виданнях простежувалися і раніше. Первинно репортажами називали публікації про перебіг судових засідань, парламентських дискусій та зборів, які згодом трансформувалися у жанр звіту, натомість репортажами почали іменувати матеріали, наближені до сучасних нарисів [1].

У французькому журналістикознавстві Жан-Домінік Буше обґрунтовано вважає репортаж найближчим до кінематографу та телебачення серед журналістських жанрів. Дослідник наголошує на необхідності розробки сценарію до репортажу, порівнюючи його з театральною виставою: "Сприймати подію як спектакль – це усвідомлювати її як щось, варте бути побаченим і почутим. Як і кожна вистава, репортаж користується декораціями, звуками, персонажами, костюмами, дією. Отже, в нього має бути сценарій, діалоги, постановка". Така концепція репортажу передбачає дотримання правил драматургії з чітким зачином, розвитком подій та розв'язкою.

Німецький науковець М. Халер провів фундаментальний огляд текстових форм, еволюція яких спричинила виникнення репортажу як самостійного жанру. Компаративний аналіз визначень жанру в німецьких підручниках та лексиконах дозволив йому виокремити жанрову специфіку репортажу, його функціональне призначення та традиції розвитку. Варто зазначити, що в європейській журналістикознавчій традиції під репортажем часто розуміють те, що у вітчизняній науці трактується як нарис. О.О. Тертичний, досліджуючи цю проблематику, наголошує, що саме

західноєвропейські нариси є генетичними попередниками та найближчими "родичами" сучасного репортажу.

В українському журналістичознавстві Володимир Здоровега трактує репортаж як жанр, до якого журналіст звертається у випадках, коли виникає потреба детально відтворити подію. Науковець підкреслює, що події в репортажі можуть бути як випадковими, так і заздалегідь відомими, що визначає характер підготовки журналіста та спосіб подачі матеріалу.

Репортаж формувався як жанр упродовж тривалого часу, перш ніж набув статусу самостійного та зумовив появу окремої професії репортера – журналіста, який "повідомляє новини" [4]. У період становлення репортажу (50-і роки ХХ століття) до цього жанру помилково зараховували різноманітні формати: "виступ репортера" з розповіддю про подію, "колективну бесіду" свідків події, "дискусію за круглим столом". З'явилися навіть гібридні означення на кшталт "репортаж-лекція", "репортаж-нарис", "репортаж-композиція". Така термінологічна розмитість ускладнювала виділення ключових жанрових маркерів. Сутнісна помилка полягала у змішуванні двох різних явищ: репортажу як жанру та репортажу як методу подачі матеріалу, що широко використовується у різних жанрах публіцистики.

Репортаж як журналістський жанр має глибоке теоретичне підґрунтя, що розглядається в роботах багатьох українських дослідників. Важливим внеском у розвиток теорії репортажу є дисертація Конєвої М. І. "Поетика художнього репортажу в українській прозі ХХІ століття", що аналізує сучасні трансформації жанру в контексті української літератури [5].

Василенко М. у своїй статті "Фантастичний репортаж-застереження як форма впливу на масову свідомість: новації жанру" розглядає інноваційні підходи до репортажу та його потенціал впливу на аудиторію. Дослідник звертає особливу увагу на новітні форми репортажу, що виходять за межі класичного розуміння жанру та набувають рис футуристичного передбачення, залишаючись при цьому достовірними та переконливими для аудиторії.

Фундаментальною працею з цього питання є книга Бикової О.М. (2017) "Репортаж: історія, теорія, практика", видана центром КНУКіМ у Києві, що пропонує комплексний аналіз жанру з історичної та теоретичної перспективи. У цій ґрунтовній монографії авторка детально розглядає еволюцію репортажу від його зародження до сучасних форм, аналізує основні теоретичні концепції та пропонує практичні рекомендації для журналістів, які працюють у цьому жанрі.

Комплексне розуміння репортажу потребує чіткого визначення його базових категорій: предмета, об'єкта, завдань та мети. Предметом репортажу є перебіг подій, про які був повідомлений або свідком яких став журналіст. Об'єктом – подія, явище, факти в момент їхніх змін. Завдання репортажу полягає в оперативному, динамічному та достовірному показі й розповіді про події, що відбуваються, з позиції безпосереднього учасника. Мета репортажу триєдина: створення наочного уявлення про подію, виклик емоційної реакції та рекламування події [7].

Розглянемо ключові типологічні ознаки репортажу в таблиці (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Типологічні ознаки репортажу та їх характеристика [14].

Типологічна ознака	Характеристика	Функціональне призначення
Послідовне зображення події	Динаміка оповіді, пов'язана з тривалістю дії; чітка хронологія подій; фіксація часових змін	Забезпечує структурну цілісність матеріалу; створює ефект присутності "тут і зараз"; дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки
Наочність	Створення образної картини за допомогою	Забезпечує візуалізацію події у свідомості аудиторії;

	детального опису, наведення подробиць, відтворення вчинків і реплік дійових осіб	посилює довіру до матеріалу; активізує образне мислення
Максимальна документальність	Неприпустимість реконструкції події або творчої вигадки (можливих у нарисі чи фейлетоні); точність фактажу	Формує довіру аудиторії; забезпечує інформаційну достовірність; підкреслює журналістську відповідальність
Емоційно забарвлений стиль	Використання експресивної лексики; елементи художнього мовлення; суб'єктивна оцінність	Надає додаткової переконливості; формує емоційний зв'язок з аудиторією; підсилює враження від матеріалу
Активна роль репортера	Особистісне сприйняття події; авторська інтерпретація; безпосереднє включення в події	Дозволяє побачити подію очима журналіста; стимулює роботу читацької уяви; створює ефект співучасті аудиторії

Джерело: [13].

Доцільно виокремити основні методи, які використовуються для створення репортажу. Домінуючим методом є спостереження, що дозволяє журналісту фіксувати події в їхньому природному розвитку, без втручання у перебіг. Другим за значущістю методом є збір інформації, що передбачає опрацювання документів, свідчень очевидців, експертних оцінок. Рідше використовується метод інтерв'ю, хоча коментарі учасників подій часто

органічно вплітаються в текстову тканину репортажу, надаючи йому додаткової достовірності та емоційної глибини [8].

Репортаж як жанр постійно еволюціонує, адаптуючись до нових медійних платформ і запитів аудиторії. Сучасна репортажистика активно інтегрує мультимедійні елементи, що підсилюють ефект присутності й дозволяють створювати комплексний журналістський продукт, який впливає на аудиторію через різні канали сприйняття. Це особливо актуально в умовах цифровізації медійного простору та конвергентних тенденцій у журналістиці.

Етимологічний аналіз терміна «репортаж» дозволяє глибше зрозуміти сутність цього журналістського жанру. Термін походить від французького слова «reportage», утвореного від латинського «reporto» — «повідомляю». Французько-український словник подає два значення слова «reportage»: 1) репортаж, нарис; 2) репортерство, робота репортера. Варто звернути увагу на префікс «ре-» у словах іншомовного походження, які свого часу потрапили до європейських мов із латини. Він часто вказує на повторну дію, коли щось, зроблене раніше, робиться заново. Його можна замінити українським «пере-»: «ренеймінг» – «перейменування», «рерайтинг» – «переписування».

Особливий внесок у розуміння тематичної спеціалізації репортажу зробила Зайцева І. у статті "Жанр спортивного репортажу: теоретичний аспект", опублікованій у журналі "Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації" (2022, № 1 (49), С. 49-55), де авторка аналізує специфіку спортивної тематики в контексті репортажного жанру. У цій роботі Зайцева розглядає унікальні характеристики спортивного репортажу, який вимагає від журналіста не лише професійного володіння словом, але й глибокого розуміння специфіки спорту, здатності передати динаміку та емоційну напругу спортивних подій [15].

Сучасна українська теорія журналістики розглядає репортаж як один із найбільш динамічних та затребуваних жанрів, що постійно еволюціонує під впливом технологічних змін та суспільних трансформацій. Кожен із згаданих

дослідників пропонує власне бачення репортажу, доповнюючи та розширюючи теоретичне розуміння цього багатогранного жанру.

Корінь слова «репортаж» у французькій мові стосується слова «нести», причому не просто «нести» [9], а з місця на місце, тобто «переносити». У контексті журналістики це означає перенесення інформації з місця події до аудиторії. Створюючи репортаж, журналіст збирає інформацію, перебуваючи у певних просторових координатах, і передає людям, які знаходяться в інших просторових координатах. До цього власне і зводиться головна суть роботи над репортажем.

У словнику-довіднику Л. Михайлина можна прочитати, що репортаж – це «інформаційний жанр журналістики, предметом якого є цікаві для громадськості події дня. Автор має бути очевидцем або учасником події, що становить яскравий епізод або факт дійсності (мітинг, демонстрація, військовий парад, спортивні змагання, ліквідація аварії чи наслідків стихійного лиха тощо)» [27].

У праці О. Голуб «Медіакомпас: путівник професійного журналіста» визначення репортажу подається дуже лаконічно: «Репортаж – це журналістський матеріал з місця події. Завдання репортажу – передати аудиторії атмосферу події через органи чуття журналіста».

Термін «репортер» (від французького «reporter» – буквально «повідомлювач», «інформатор») позначає рольову спеціалізацію у журналістиці. За визначенням Л. Михайлина, це «працівник масмедіа, який збирає інформацію на місці події і оперативно передає повідомлення в редакцію газети, радіо- чи теленовин, часто працює і в прямому ефірі». Також «репортер – шукач новини, журналіст, який знаходить нову інформацію, спілкується про неї з низкою свідків події, незалежних експертів, несе відповідальність перед колегами і споживачами за той матеріал, який подає до редакції» [20].

Репортаж як жанр новинної журналістики визначається не лише розміром (обсягом від 200 до 5 тисяч знаків у пресі та хронометражем від

кількох секунд до кількох годин і більше на радіо й телебаченні), але й специфічною функцією — відповіддю на запитання, хто? (що?) побачив і що при цьому відчув. Таким чином, репортаж – це жанр, покликаний передати подію таким чином, аби максимально надати аудиторії можливість самим відчувати себе на місці події [10].

Конститутивні ознаки репортажу як жанру включають:

1. Журналіст сам побував на місці події.
2. Журналіст передає те, що побачив і відчув на місці події.
3. Журналіст фіксує деталі, які підтверджують те, що він справді був на місці події.

4. В репортажі журналіст передає свої відчуття на місці події, а не свої враження. Інакше кажучи, він передає відчуття для того, аби аудиторія відчула ефект присутності і уникає всього, що не фотографує, а коментує подію.

5. Журналіст «фотографує» та не коментує події.

У таблиці 1.2 представлено компоненти репортажу, які визначають його ефективність та ступінь впливу на аудиторію.

Таблиця 1.2

Компоненти ефективного репортажу [13].

Компонент	Характеристика	Значення для аудиторії
Ефект присутності	Створення відчуття безпосередньої участі в події	Занурення читача/глядача/слухача в атмосферу події
Справжність, достовірність	Документальність, точність передачі фактів	Довіра до репортажу як джерела інформації

Портрет особистості чи кілька портретів особистостей	Детальне зображення учасників події	Персоналізація події, формування емоційного зв'язку
Відображення середовища	Передача атмосфери, опис локації, умов	Створення контексту події, розуміння обставин
Вербальний вплив	Мовні засоби, що посилюють враження	Емоційне сприйняття, візуалізація у свідомості
Всебічне висвітлення або висвітлення із різних позицій	Багатоаспектний погляд на подію	Формування об'єктивного сприйняття, можливість для власних висновків
Епічність	Масштабність зображення події	Усвідомлення значущості, історичного контексту
Баланс між формою та темою	Відповідність стилю висвітлення змісту події	Органічне сприйняття матеріалу
Особистий відбиток	Індивідуальний стиль репортера	Встановлення зв'язку з автором, створення впізнаваного стилю
Співпереживання аудиторії	Емоційний відгук на матеріал	Формування ціннісних суджень, залучення до порушених проблем

Джерело: [15].

Ключовими функціями репортажу є:

1. Надати аудиторії можливість почути, побачити, відчути суть та атмосферу події.
2. Дозволити споживачам інформації самостійно сформувати свої враження та оцінки.

3. Забезпечити ефект присутності аудиторії на місці події.
4. Передати реальність події максимально наближено до дійсності.

Важливо зазначити, що репортаж перебуває на межі інформаційних та аналітичних жанрів – він пропонує відчуття, отримані на місці події, і залишає за аудиторією можливість самостійно формувати враження чи приймати рішення. На відміну від звіту, який передає події буквально і суто документально, репортаж передає її персоніфіковано: репортер розповідає, що бачить, передає атмосферу та свої відчуття [15].

Архітектоніка репортажу вимагає застосування методів режисури. Для газетного репортажу використовують такі засоби і прийоми:

1. Репортер одразу занурює аудиторію у вир подій, починаючи зі сцени чи цитати.
2. Активне використання деталей.
3. Використання прізвищ, цифрових даних, технічних та наукових термінів без нагромаджень.
4. Передача на папері звукового тла.
5. Виклад матеріалу короткими фразами.
6. Репортер передає свої відчуття на основі п'яти відчуттів (зору, слуху, смаку, дотику, запаху).
7. Зосередження уваги на кількох головних сценах та персонажах.

Задум репортажу залежить від двох основних умов: мети та характеристик цільової аудиторії. Інформаційний привід для репортажу – це новина, подія чи ситуація, яка варта висвітлення саме через створення ефекту присутності аудиторії на місці події.

Вибір на користь репортажу, а не іншого інформаційного жанру, роблять тоді, коли інформаційний привід дає змогу не лише поінформувати аудиторію, а передусім здивувати її.

Етичні аспекти створення репортажу передбачають дотримання таких правил:

1. Репортаж – це завжди реальна подія.

2. Згідно зі своїм документалізмом та реальністю, репортаж вимагає від репортера відповідальних рішень (що можна показати, а що з етичних міркувань недоцільно).

3. Особлива увага до інформації, пов'язаної із порушенням закону, катастрофами, стихійним лихом, сценами насильства; репортер не має права замовчувати чи дезінформувати аудиторію, проте не повинен шокувати її.

4. Репортер має право адекватно передавати поведінку своїх персонажів та їх мову, проте не перетворювати це на самоціль.

5. Репортаж має дати можливість аудиторії самостійно зробити висновки на основі отриманої інформації.

6. Якщо у свідченнях, які дає репортер, є елементи суперечки чи дискусії, то всі сторони цього діалогу мають бути представлені пропорційно.

7. Особливо точно мають бути перевірені прізвища, власні назви, цифрові дані.

Таким чином, репортаж є одним із найбільш динамічних та впливових жанрів сучасної журналістики, що поєднує документальність та емоційність, інформаційний та естетичний вплив, об'єктивність та персоніфікацію. Специфіка репортажу полягає в його здатності не лише інформувати, але й створювати ефект присутності, залучаючи аудиторію до безпосереднього переживання події [17].

1.2 Види та характеристика репортажів

Репортаж як журналістський жанр характеризується поліфонічністю та багатогранністю, що зумовлює існування різноманітних його видів та форм. На основі аналізу теоретичних джерел та української медіапрактики можна визначити основні види репортажу, які активно функціонують у сучасному інформаційному просторі України [22].

У сучасній журналістиці репортаж класифікують за різними критеріями: тематичне спрямування, характер події, особливості подачі матеріалу, спосіб трансляції, авторський підхід. Розглянемо у вигляді таблиці основні види репортажів, що представлені в українському медіапросторі (див. рис. 1.1)

Рис. 1.1 - Трансформація репортажу в цифровому середовищі

Джерело: [13].

Більш детально розглянемо в таблиці 1.3

Таблиця 1.3

Типологія репортажів у сучасній українській журналістиці [13].

Критерій класифікації	Види репортажів	Особливості

За характером події	Подієвий	Висвітлює актуальні події; характеризується оперативністю; передає атмосферу дії; поділяється на прямий та зафіксований (змонтований)
	Тематичний (пізнавальний)	Багатоаспектний розвиток однієї теми; може включати різні методи збору інформації: спостереження, інтерв'ю, опитування
	Аналітичний (проблемний)	Досліджує причини та наслідки подій; вимагає ґрунтовного збору інформації та експертних оцінок
За способом передачі	Прямий	Передається в момент події; характеризується симультанністю (одночасністю події та показу)
	Зафіксований	Записаний і змонтований; може бути з місця події або по слідах події
	Художній	Активне використання літературних прийомів; яскрава метафоричність; виражена публіцистичність
	Зарисовочний	Індивідуалізоване есе з репортажною основою; характеризується лаконічністю та яскравими деталями
	Політичний	Варіант описового репортажу; фрагментарний опис масової політичної події з увагою до окремих епізодів

За авторським підходом	Історичний	Відтворення минулих подій з елементами реконструкції; вимагає роботи з джерелами
	Репортаж-застереження	Прогностичний характер; моделювання потенційних небезпечних ситуацій
	Репортаж-роздум	Нагадує есе; менший за обсягом; містить філософські узагальнення
	Репортаж-розслідування	Виявлення прихованих фактів; поєднує репортажний стиль з аналітикою

Джерело: [17].

Більш наочно представимо у вигляді рис. 1.2

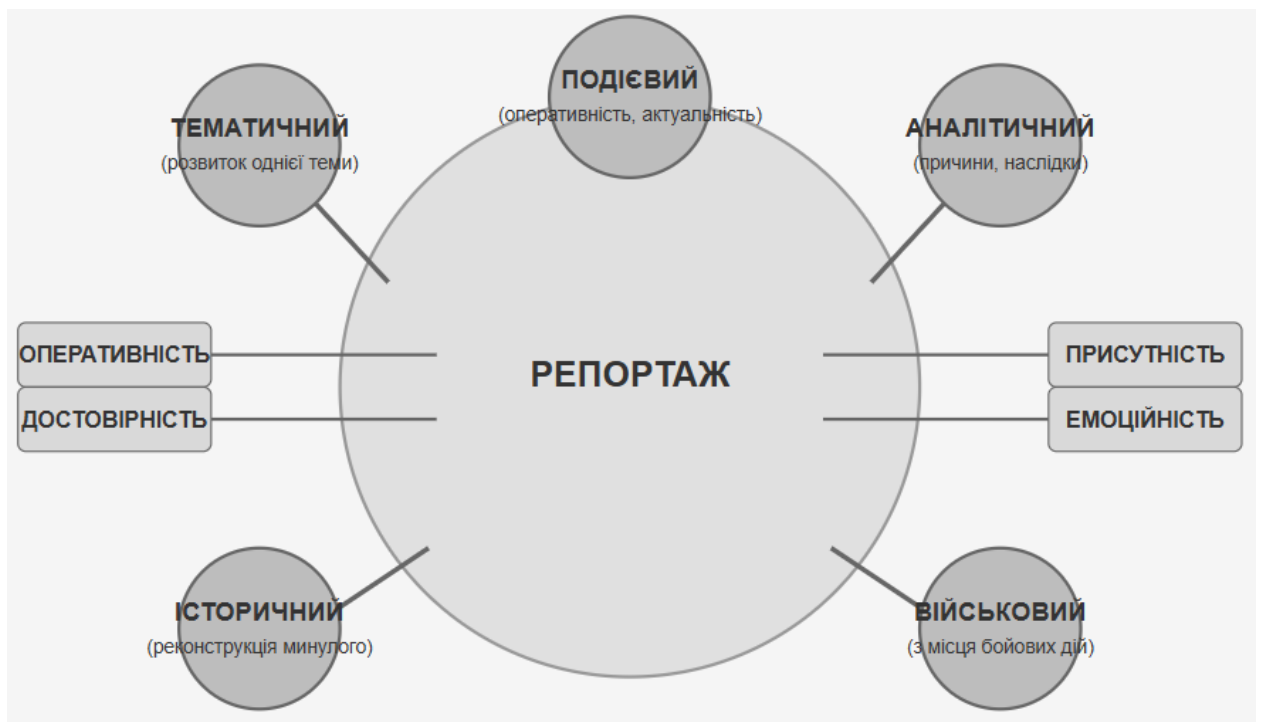

Рис. 1.2 - Типологія репортажів за характером події

Джерело: [19].

Подієвий репортаж залишається найпоширенішим різновидом жанру, що відповідає сучасному ритму життя та запитам аудиторії. Основною його характеристикою є оперативність і актуальність. Журналіст, працюючи над подієвим репортажем, має бути максимально зібраним і технічно підготовленим. Сучасні технології дозволяють здійснювати прямі включення з місця події, що підвищує рівень довіри аудиторії до матеріалу та створює ефект присутності. Особливого значення для подієвого репортажу набуває передача атмосфери події через збалансоване використання голосу репортера, інтерв'ююваних осіб та фонових шумів.

Подієві репортажі в українських медіа часто стосуються екстрених новин – подій, що мають драматичний або трагічний характер: аварії, катастрофи, теракти, військові дії, стихійні лиха. Зважаючи на тривалу війну в Україні, воєнні подієві репортажі стали окремим потужним напрямом розвитку жанру, що характеризується специфічними вимогами до роботи журналіста в небезпечних умовах та особливою етикою висвітлення.

Тематичний (пізнавальний) репортаж передбачає багатоаспектний розвиток однієї теми. На відміну від подієвого, він не обов'язково прив'язаний до конкретної події, а може бути спричинений інформаційним приводом (пам'ятна дата, свято), поверненням до порушеної раніше теми або ініціативою журналіста щодо висвітлення суспільно важливого питання. Такий репортаж характеризується різноманіттям методів збору інформації: спостереження, інтерв'ю, опитування, моделювання ситуацій (соціальний експеримент) [12].

Аналітичний (проблемний) репортаж у сучасній українській журналістиці вимагає ґрунтовнішої роботи зі збору інформації, пошуку експертних оцінок та доказової бази. Часто такий репортаж починається з конкретного факту чи події, які стають приводом для глибшого дослідження проблеми. В українських медіа цей різновид репортажу найчастіше з'являється у суспільно-політичних виданнях та аналітичних програмах.

Для сучасних українських медіа характерним є розвиток такого різновиду як історичний репортаж, що особливо актуалізувався в контексті

декомунізації та переосмислення історичного нарративу. Історичний репортаж передбачає роботу з архівними джерелами, свідченнями очевидців, відтворення атмосфери минулих подій. Складність цього виду полягає у необхідності поєднання історичної достовірності з репортажною динамікою та емоційністю.

В умовах інформаційної війни в українському медіапросторі посилюється запит на репортажі-застереження, які моделюють потенційно небезпечні ситуації та пропонують шляхи їх уникнення або подолання. Такі репортажі відіграють важливу роль у формуванні готовності суспільства до викликів та загроз.

Репортаж-розслідування став особливо затребуваним в українській журналістиці після Революції Гідності, коли значно розширився доступ до інформації та посилювалися антикорупційні настрої у суспільстві. Цей різновид репортажу поєднує репортажний стиль з аналітичним підходом, вимагає тривалої роботи над збором фактів, перевірки інформації з різних джерел, документування виявлених фактів.

Репортаж-роздум як різновид жанру характеризується меншим обсягом (до 3000 знаків) та наявністю філософських узагальнень, авторських рефлексій. У такому репортажі найповніше виявляється індивідуальність журналіста, його світогляд та ціннісні орієнтири. Як правило, репортаж-роздум можна знайти у культурологічних виданнях та аналітичних щотижневиках [27].

Авторський підхід є визначальним фактором у формуванні репортажу як особливого жанру журналістики. Саме через призму авторського сприйняття читач отримує не лише інформацію про подію, але й відчуває її атмосферу, емоційний контекст та суспільне значення. В українській репортажистичній авторський підхід проявляється у виборі засобів вираження, структуруванні матеріалу, акцентуванні певних деталей та створенні цілісної картини події. Різноманітність підходів журналістів до висвітлення подій зумовлює багатство форм та видів репортажу в сучасному медіапросторі, дозволяючи

охопити найрізноманітніші аспекти суспільного життя та задовольнити інформаційні потреби різних аудиторій (див. рис 1.3) [14].

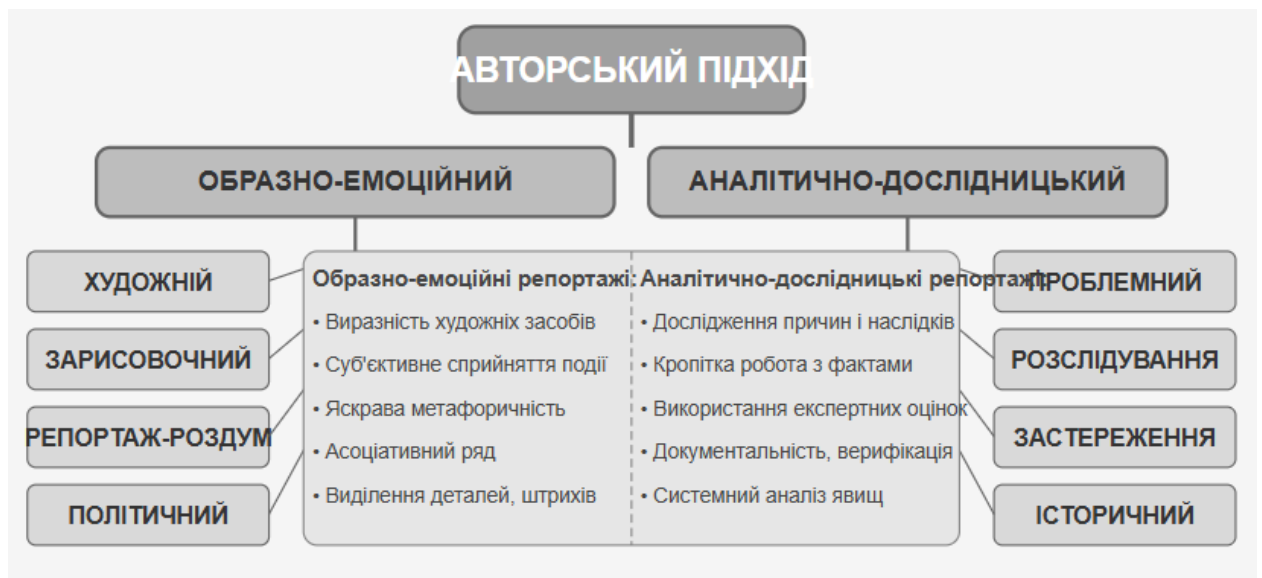

Рис. 1.3 – Авторський підхід в в формуванні репортажу

Джерело: [22].

Кожен з видів репортажу має власну специфіку та вимагає від журналіста відповідних професійних навичок. Сучасний репортер має володіти не лише традиційними методами збору інформації, а й умінням працювати з цифровими технологіями, аналізувати дані, верифікувати інформацію з соціальних мереж та інших джерел. Особливого значення набуває етичний аспект репортерської роботи, пов'язаний з необхідністю балансувати між оперативністю та достовірністю, інформаційною цінністю та повагою до приватності, суспільним інтересом та потенційною шкодою від оприлюднення певної інформації [22].

Розширюючи розгляд видів та характеристик репортажів, необхідно звернути увагу на трансформацію цього жанру в умовах цифровізації медійного простору України. Класичний репортаж, що формувався протягом десятиліть у друкованих виданнях, нині набуває нових форм та властивостей у конвергентних медіа. Цифрове середовище вимагає від журналістів не лише швидкого реагування на події, але й здатності адаптувати контент для різних

платформ. Мультиплатформність репортажу стає однією з його визначальних характеристик у сучасному медіапросторі України.

Розглянемо приклади різних видів репортажів у сучасних українських медіа в таблиці 1.4

Таблиця 1.4

Приклади різних видів репортажів у сучасних українських медіа
12].

Вид репортажу	Видання/Медіа	Назва матеріалу	Особливості
Подієвий	ТСН (1+1)	"З'явилося відео з місця вибуху в житловому будинку Києва"	Оперативне висвітлення надзвичайної події; використання відеоматеріалів з місця події; коментарі очевидців та рятувальників
Військовий	Радіо Свобода	"Під прицілом окупантів: як працюють українські журналісти на фронті"	Репортаж з передової; показ роботи українських військових; дотримання вимог інформаційної безпеки; емоційні свідчення бійців

Тематичний	"Український тиждень"	"Як працює система реабілітації військових в Україні"	Комплексне висвітлення теми; використання різних джерел інформації; портрети героїв; експертні коментарі
Аналітичний	"Дзеркало тижня"	"Кредитний зашморг: чому українці потрапляють у борговий капкан"	Поєднання фактажу з аналізом; виявлення причинно-наслідкових зв'язків; експертні оцінки; статистичні дані
Історичний	"Історична правда"	"Один день з життя Києва 1930-х років"	Реконструкція минулого; робота з архівними джерелами; використання фотоматеріалів епохи; порівняння з сучасністю
Соціальний	Громадське	"Життя після полону: історії"	Висвітлення проблем вразливих груп населення;

		бранців 'ДНР' та 'ЛНР'"	особисті історії героїв; привернення уваги до соціальної проблематики
Репортаж-розслідування	"Схеми" (Радіо Свобода)	"Офшорний слід 'Роттердам+'"	Виявлення прихованих фактів; документування порушень; використання реєстрів та баз даних; конфронтаційні інтерв'ю
Зарисовочний	"День"	"Вишиванка як код нації"	Використання виразних деталей; яскраві портретні характеристики; культурологічний контекст; якісний фоторяд
Мультимедійний	"Новое время"	"Як будувався Подільський міст у Києві"	Поєднання тексту, фото, відео, інфографіки; таймлайн проєкту; можливість

			інтерактивної взаємодії
Репортаж-застереження	"Фокус"	"Якщо завтра блекаут: як Україна готується до можливих відключень світла"	Моделювання потенційно небезпечної ситуації; практичні поради; коментарі експертів з безпеки; інфографіка з алгоритмами дій
Екологічний	"Українська правда. Життя"	"Другий Чорнобиль?: Що відбувається на Рівненській АЕС"	Висвітлення екологічних ризиків; поєднання емоційних описів з науковими фактами; експертні оцінки; фоторепортаж з місця події
Спортивний	"Футбол 24"	"Як "Динамо" здолало "Шахтар" у дербі: репортаж з НСК "Олімпійський"	Динамічний опис спортивної події; технічні деталі гри; емоційні реакції гравців та вболівальників; статистичні дані

Культурологічний	"Локальна історія"	"Острозька академія: між минулим і майбутнім"	Поєднання історичного та сучасного контексту; портрети викладачів та студентів; описи архітектурних пам'яток; культурний аналіз
Дрон-репортаж	"ТСН.ua"	"Місто-привид: як виглядає Маріуполь після обстрілів"	Використання безпілотників для зйомки; панорамні кадри зруйнованого міста; візуалізація масштабу руйнувань; коментарі очевидців
Медичний	"Суспільне"	"Ковід-відділення зсередины: репортаж з лікарні в Івано-Франківську"	Висвітлення роботи медичного закладу; історії пацієнтів; дотримання медичної етики; інформаційно-

			просвітницька складова
Соціальний експеримент	"24 канал"	"День на візку: як журналіст перевіряв доступність Львова"	Моделювання ситуації для виявлення соціальної проблеми; документування реакцій оточуючих; виявлення системних недоліків

Джерело: [24].

Особливо помітних змін зазнав зафіксований подієвий репортаж, який в українських медіа представлений двома основними різновидами: репортаж, знятий з місця події в процесі її розвитку, та репортаж, створений по слідах події. Останній стає все більш поширеним у практиці вітчизняної журналістики, оскільки журналісти часто опиняються на місці незапланованої події вже після того, як вона відбулася [8]. У таких випадках репортер відновлює деталі події через свідчення очевидців, експертів, використовуючи записи з відеореєстраторів, матеріали соціальних мереж, комп'ютерну графіку. Це вимагає від журналіста нових компетенцій, пов'язаних з верифікацією інформації, роботою з великими масивами даних, створенням візуалізацій.

У вимірі українського медіапростору особливого значення набуває військовий репортаж, який через тривалу російсько-українську війну став одним із провідних різновидів жанру. Військовий репортаж має свою специфіку, пов'язану з роботою журналіста в небезпечних умовах,

необхідністю дотримання інформаційної безпеки, етичними аспектами висвітлення бойових дій та їх наслідків. Українські військові репортери, працюючи на передовій, створили власну школу військового репортажу, що характеризується поєднанням документальної точності з емоційною наповненістю, повагою до героїв матеріалів та уникненням надмірної натуралістичності у висвітленні трагічних подій.

Художній репортаж, якому притаманне активне використання літературних прийомів, метафоричність, асоціативність, продовжує розвиватися в українському медіапросторі переважно у культурологічних виданнях. Традиції художнього репортажу підтримують такі видання як "Літературна Україна", "Український тиждень", "Культура і життя". Цей різновид жанру характеризується більшим обсягом (від п'яти до десяти тисяч знаків), значним використанням діалогів, портретних та пейзажних характеристик. Художні репортажі часто створюються на перетині журналістики та літератури, а їх авторами нерідко стають письменники, які мають досвід репортерської роботи [25].

Політичний репортаж в українському медіапросторі пройшов значну еволюцію від заангажованих матеріалів партійної преси до більш об'єктивного висвітлення політичних подій у різноманітних виданнях. Цей різновид жанру характеризується фрагментарним описом масових політичних подій (мітингів, демонстрацій, партійних з'їздів) з увагою до окремих епізодів та дій політичних лідерів. Політичний репортаж набуває особливої популярності під час виборчих кампаній та масових акцій громадянського протесту. Знаковим для розвитку цього виду репортажу в Україні став період "Помаранчевої революції" та "Революції Гідності", коли репортажі з місця подій не лише інформували громадськість, але й формували громадянську позицію.

Репортаж-розслідування, що поєднує репортажний стиль з аналітичним підходом, став особливо затребуваним в українській журналістиці в контексті боротьби з корупцією та розкриття схем зловживань у різних сферах суспільного життя. Цей різновид репортажу вимагає тривалої роботи над

збором фактів, перевірки інформації з різних джерел, документування виявлених фактів. Українські журналісти-розслідувачі створили ряд резонансних матеріалів, що мали суспільний резонанс та конкретні правові наслідки. Розвитку репортажу-розслідування в Україні сприяли також міжнародні журналістські проекти та грантова підтримка розслідувальної журналістики.

Окремої уваги заслуговує спортивний репортаж, який в українському медіапросторі представлений як у спеціалізованих виданнях ("Спорт-Експрес", "Футбол"), так і в загальнотематичних медіа. Спортивний репортаж вирізняється особливою динамікою, емоційністю та використанням специфічної термінології. В українській медіапрактиці склалися традиції висвітлення футбольних матчів, боксерських поєдинків, олімпійських змагань. З розвитком цифрових технологій спортивний репортаж збагатився інтерактивними елементами, статистичними даними, можливістю коментування в режимі реального часу [25].

Репортаж-застереження, хоч і не є масовим явищем в українській журналістиці, але має потенціал для розвитку в контексті інформаційних воєн та гібридних загроз. Цей різновид репортажу моделює потенційно небезпечні ситуації та пропонує шляхи їх уникнення або подолання. Такі матеріали відіграють важливу роль у формуванні готовності суспільства до викликів та загроз, підвищенні рівня критичного мислення аудиторії.

Окремої уваги заслуговує соціальний репортаж, який висвітлює проблеми вразливих груп населення, соціальної нерівності, доступу до освіти та медицини. Цей різновид репортажу спрямований на формування суспільної солідарності, привернення уваги до соціальних проблем та сприяння їх вирішенню. Українські соціальні репортажі часто фокусуються на проблемах внутрішньо переміщених осіб, ветеранів АТО/ООС, дітей-сиріт, людей з інвалідністю [29].

Тривала війна на сході України актуалізувала такий різновид як репортаж з прифронтової зони, що висвітлює життя мирного населення

поблизу лінії розмежування. Цей вид репортажу поєднує елементи військового, соціального та проблемного репортажу, фокусуючись на повсякденному житті людей в умовах війни, їхніх проблемах та способах адаптації до складних обставин.

Релігійний репортаж як окремий різновид жанру активізується під час значних релігійних свят та подій [16]. В українському контексті особливої уваги заслуговують репортажі, присвячені конфесійному різноманіттю, міжрелігійному діалогу, створенню Православної церкви України. Цей різновид репортажу вимагає від журналіста глибокого розуміння релігійних традицій, толерантності та поваги до різних конфесій.

1.3 Принципи та вимоги до репортажної журналістики

Репортажна журналістика ґрунтується на чітких фундаментальних засадах, що забезпечують її ефективність та достовірність. Досліджуючи професійні стандарти сучасної репортажистики, варто зауважити, що вони формувалися протягом тривалого історичного періоду під впливом суспільних трансформацій [4]. В українській журналістиці принципи репортажного жанру набули особливого значення в контексті інформаційних викликів останнього десятиліття, коли потреба у достовірному висвітленні подій стала критично важливою для формування громадської думки.

Фундаментальними принципами репортажної журналістики слід вважати оперативність, об'єктивність, достовірність, точність та документалізм. Принцип оперативності передбачає своєчасне висвітлення поточних подій, що дозволяє аудиторії отримувати актуальну інформацію. В умовах сучасного медіапростору оперативність набуває особливого значення, оскільки швидкість поширення інформації стала визначальним критерієм конкурентоспроможності медіа. Український медіаландшафт демонструє яскраві приклади оперативної репортажистики, особливо в контексті висвітлення суспільно-політичних подій. Репортажі з місця подій

трансляються в режимі реального часу, що відповідає запитам аудиторії на миттєве отримання інформації. Проте надмірне прагнення до оперативності іноді призводить до недостатньої перевірки фактів, що може негативно впливати на якість контенту.

Об'єктивність як принцип репортажної журналістики передбачає неупереджене висвітлення подій з урахуванням різних поглядів та позицій. Репортер зобов'язаний представити різні сторони конфлікту чи події, уникаючи власних оцінок та упереджень [17]. В українському медіапросторі дотримання об'єктивності становить значний виклик, особливо під час висвітлення політично чутливих тем. Аналіз сучасної української репортажистики свідчить про тенденцію до поляризації позицій, що часто призводить до порушення принципу об'єктивності. Водночас, спостерігається позитивна динаміка у формуванні культури професійної репортажистики, яка передбачає чітке розмежування фактів та коментарів, що сприяє об'єктивному висвітленню подій [17].

Достовірність інформації є наріжним каменем репортажної журналістики. Цей принцип передбачає перевірку всіх фактів, що подаються у репортажі, використання надійних джерел інформації, уникнення припущень та неперевірених даних. В українському медіапросторі проблема достовірності набула особливої гостроти в контексті інформаційної війни та поширення дезінформації. Репортери стикаються з необхідністю ретельної перевірки джерел, особливо при висвітленні конфліктних ситуацій. Практика фактчекінгу поступово стає невід'ємною частиною репортажної роботи, що сприяє підвищенню рівня достовірності контенту.

Точність передбачає коректне відтворення деталей події, цитат, імен, дат, статистичних даних. Цей принцип вимагає від репортера уважності до деталей та ретельної перевірки всіх елементів репортажу. В українській репортажистичі спостерігається підвищення стандартів точності, що відображається у більш ретельному підході до верифікації даних, особливо при використанні статистичної інформації та цитуванні джерел.

Документалізм як принцип репортажної журналістики передбачає опору на конкретні факти, свідчення очевидців, документальні джерела. Репортаж має відтворювати реальні події, уникаючи вигадок та художніх прийомів, які можуть спотворити сприйняття реальності. Українська репортажистика демонструє високий рівень документалізму, особливо в контексті висвітлення суспільно значущих подій, коли репортери прагнуть детально відтворити атмосферу та обставини подій, спираючись на свідчення очевидців та документальні матеріали [14].

Ключові вимоги до сучасної репортажної журналістики формуються під впливом професійних стандартів, етичних норм та очікувань аудиторії. Розглянемо їх детально на рисунку 1.4

Рис. 1.4 - Вимоги до репортажної журналістики

Джерело: [27].

Більш детально розглянемо в таблиці 1.5

Таблиця 1.5

Вимоги до сучасної репортажної журналістики

Вимога	Сутність вимоги	Практичне застосування в українській репортажистиці	Виклики для журналістів
Оперативність та актуальність	Своєчасне висвітлення подій, реагування на інформаційні приводи, відстеження розвитку ситуацій	Трансляції з місця подій у режимі реального часу, мобільні репортажі, використання сучасних технологій для швидкого поширення інформації	Балансування між швидкістю та якістю контенту, необхідність перевірки фактів в умовах обмеженого часу
Повнота висвітлення	Всебічне охоплення події, представлення різних аспектів та позицій, контекстуалізація	Використання різноманітних джерел інформації, залучення експертних коментарів, включення історичного та суспільного контексту	Обмеження за обсягом та часом, складність доступу до всіх сторін конфлікту

Достовірність та верифікація	Перевірка всіх фактів, використання надійних джерел, уникнення неперевірених тверджень	Розвиток практик фактчекінгу, створення спеціалізованих відділів верифікації в медіа, належне позначення неперевіреної інформації	Інформаційні маніпуляції, поширення фейків, складність перевірки інформації в умовах конфлікту
Етичність та соціальна відповідальність	Дотримання етичних норм, повага до приватності, уникнення стереотипізації та дискримінації	Розробка та впровадження редакційних кодексів етики, саморегуляція медіа спільноти, діяльність Комісії з журналістської етики	Комерційний тиск, сенсаційність як спосіб залучення аудиторії, політичні впливи
Баланс форми та змісту	Відповідність стилістики репортажу його тематиці, використання відповідних виражальних засобів	Експериментування з форматами (відеорепортажі, мультимедійні проекти, лонгріди), адаптація контенту для різних платформ	Технологічні обмеження, необхідність розвитку нових навичок, баланс між творчістю та стандартами
Суспільна значущість	Фокус на темах, що мають	Розслідувальні репортажі,	Комерціалізація медіа, тиск

	суспільну цінність та впливають на життя громадян	висвітлення соціальних проблем, акцент на питаннях, що	рейтингів, проблема "інфотейнменту "
--	--	---	---

Джерело: [27].

Композиційна структура репортажу як ключова вимога до його ефективності передбачає логічну послідовність викладу матеріалу, що забезпечує максимальну інформативність та емоційний вплив на аудиторію. Ефективний репортаж характеризується чіткою структурою, що включає вступну частину (лід), основний виклад події та висновок. Лід у репортажі виконує особливу функцію – він має містити ключову інформацію про подію та водночас заінтригувати читача, спонукати його до подальшого ознайомлення з матеріалом [28]. Українська репортажна практика демонструє різноманітність підходів до конструювання ліду – від класичного інформаційного, що відповідає на питання "що, де, коли", до художнього, який створює яскравий образ або атмосферу події. Основна частина репортажу має розгортати подію в її хронологічній або логічній послідовності, фіксуючи ключові моменти та деталі, що створюють ефект присутності [18]. Серед композиційних прийомів, що активно використовуються в українській репортажистичі, варто відзначити чергування сцен та узагальнень, введення діалогів та монологів учасників подій, використання контрастів та паралелей. Фінальна частина репортажу має підсумовувати викладене, містити логічний висновок або відкритий фінал, що спонукає до роздумів. Композиційна цілісність репортажу є важливою вимогою, що забезпечує його сприйняття аудиторією як завершеного журналістського твору, який не лише інформує, але й викликає емоційний відгук.

Культурна сенситивність стає все більш важливою вимогою до сучасної репортажної журналістики в умовах полікультурного суспільства. Репортер має виявляти повагу до культурних, релігійних, національних особливостей

спільнот, про які він пише, уникати стереотипізації та упередженого висвітлення. В українському контексті ця вимога набуває особливого значення з огляду на етнічне та культурне різноманіття суспільства, наявність різних релігійних конфесій, мовних спільнот. Репортери мають усвідомлювати потенційний вплив своїх матеріалів на міжкультурні відносини, уникати мови ворожнечі, некоректних узагальнень, неточного використання термінології, пов'язаної з культурними та релігійними практиками. Культурна компетентність репортера передбачає розуміння історичного та соціального контексту різних спільнот, здатність розрізняти нюанси міжкультурної комунікації, готовність до діалогу та навчання. В українських медіа спостерігається тенденція до підвищення уважності до культурного контексту, що відображається у більш збалансованому висвітленні питань, пов'язаних з етнічними та релігійними спільнотами, уникненні стереотипних зображень та мови упереджень. Делікатне ставлення до культурного контексту не означає уникнення критичного висвітлення проблемних аспектів, навпаки, передбачає це робити з розумінням контексту, з повагою до людської гідності та з опорою на факти, а не на упередження.

Інклюзивність як вимога до сучасного репортажу передбачає врахування різноманіття аудиторії та забезпечення доступності контенту для різних груп, включаючи людей з інвалідністю. Репортер має усвідомлювати, що його аудиторія включає людей різного віку, статі, соціального статусу, освітнього рівня, фізичних можливостей, і створювати матеріали, що враховують ці відмінності [33]. В українському медіапросторі питання інклюзивності поступово набуває більшої ваги, що відображається у впровадженні технічних рішень для підвищення доступності контенту (субтитри для відеоматеріалів, альтернативні текстові описи для візуального контенту) та у змістовних аспектах – включенні голосів та перспектив різних соціальних груп, зокрема маргіналізованих. Інклюзивна мова є важливим аспектом цієї вимоги – вона передбачає уникнення дискримінаційних виразів, стереотипних позначень, патерналістських формулювань при висвітленні питань, пов'язаних з

уразливими групами. Репортаж має бути орієнтований на різноманітну аудиторію, уникаючи припущення про гомогенність читачів або глядачів. Впровадження інклюзивних практик у репортажну журналістику сприяє більш повному та справедливому висвітленню суспільних процесів, включенню різних голосів та перспектив у публічний дискурс, що є важливим для демократичного розвитку суспільства.

Фактологічна точність репортажу є фундаментальною вимогою, що забезпечує його достовірність та надійність як джерела інформації. Репортер зобов'язаний ретельно перевіряти всі факти, дати, імена, цифри, цитати, що використовуються в матеріалі, спираючись на надійні джерела та документи. Особливої уваги вимагають статистичні дані, які мають бути не лише точними, але й належним чином контекстуалізованими, з вказівкою на джерело та методологію збору [11]. В українській репортажистиці спостерігається підвищення стандартів фактологічної точності, що пов'язано з розвитком культури фактчекінгу та більш критичним ставленням аудиторії до достовірності інформації. Сучасний репортер має бути готовий до ретельної перевірки даних, особливо при роботі з чутливими темами, що викликають суспільний резонанс [12]. Важливим аспектом фактологічної точності є коректне представлення позицій та висловлювань різних сторін, уникнення викривлення або вибіркового цитування, що може спотворити зміст. Репортер має усвідомлювати різницю між фактами та інтерпретаціями, чітко розмежовувати їх у своєму матеріалі, надаючи аудиторії можливість формувати власні висновки на основі достовірної інформації. Фактологічна точність є наріжним каменем професійної репутації репортера та медіа, що він представляє, основою довіри аудиторії, яка є найціннішим активом у сучасному медіасередовищі.

Технічна якість сучасного репортажу становить важливу вимогу, особливо в умовах мультимедійності та конвергенції. Репортаж має відповідати технічним стандартам обраного формату – чи то текстового, аудіовізуального, мультимедійного. Для текстового репортажу це передбачає

грамотність, стилістичну витриманість, логічність структури, відсутність орфографічних та пунктуаційних помилок. Для фоторепортажу – якість зображень, їх інформативність, композиційну цілісність, належне технічне виконання. Для відеорепортажу – якість зйомки, монтажу, звуку, графічного оформлення. Мультимедійний репортаж вимагає гармонійного поєднання різних форматів, забезпечення їх технічної сумісності та функціональності на різних пристроях. Українські медіа активно інвестують у технічне оснащення та професійний розвиток журналістів для забезпечення високої технічної якості контенту. Водночас, технічна якість не повинна домінувати над змістовною цінністю – іноді репортаж, знятий на смартфон в екстремальних умовах, може мати більшу інформаційну цінність, ніж технічно досконалий, але змістовно порожній матеріал. Баланс між технічною якістю та оперативністю, між естетичною привабливістю та інформативністю становить важливий аспект професійного підходу до створення репортажу. Технічні стандарти постійно еволюціонують з розвитком технологій, що вимагає від репортерів та медіаорганізацій постійного навчання та адаптації до нових вимог.

Аудиторіо-орієнтованість як вимога до сучасного репортажу передбачає врахування потреб, інтересів та особливостей сприйняття цільової аудиторії при створенні журналістського матеріалу. Репортер має розуміти, для кого він пише, що цікавить його аудиторію, який рівень попередніх знань вона має з теми, які питання можуть виникнути при сприйнятті матеріалу [16]

. Це впливає на вибір мови, стилю, обсягу, рівня деталізації, форми подачі інформації. В українському медіапросторі спостерігається диференціація підходів до створення репортажів залежно від типу медіа та його аудиторії – від глибоких аналітичних матеріалів для фахової аудиторії до більш доступних та динамічних форматів для масового споживача. Аудиторіо-орієнтованість не означає спрощення контенту або підлаштування під найнижчий спільний знаменник – вона передбачає розуміння потреб своєї аудиторії та створення контенту, що найкраще відповідає цим потребам.

Сучасні технології дозволяють збирати та аналізувати дані про поведінку та переваги аудиторії, що допомагає репортерам та редакціям краще розуміти, які теми та формати викликають найбільший інтерес та залученість. Водночас, професійний репортер має зберігати баланс між бажанням задовольнити запити аудиторії та виконанням суспільної місії журналістики – інформування про значущі події та явища, формування порядку денного, представлення різних позицій та перспектив. Аудиторіо-орієнтованість є комплексною вимогою, що передбачає розуміння психології сприйняття інформації, соціології аудиторії, комунікативних процесів, і становить важливий аспект професійної майстерності репортера.

Дотримання журналістських стандартів при висвітленні конфліктів становить особливо важливу вимогу до репортажної журналістики в українському контексті. Конфліктно-чутлива журналістика передбачає особливу увагу до точності, збалансованості, контекстуалізації при висвітленні конфліктних ситуацій різного масштабу – від локальних протистоянь до повномасштабної війни. Репортер має усвідомлювати потенційний вплив своїх матеріалів на розвиток конфлікту, на сприйняття сторін конфлікту суспільством, на процеси примирення та подолання наслідків конфлікту [35].

Важливим аспектом є уникнення мови ворожнечі, дегуманізації сторін конфлікту, поширення стереотипів та упереджень, що можуть посилювати напруженість та протистояння. Водночас, конфліктно-чутлива журналістика не означає уникнення висвітлення болючих тем, приховування злочинів чи відмови від пошуку відповідальних – вона передбачає робити це з максимальною точністю, з опорою на перевірені факти, з розумінням контексту та наслідків. Українські медіа, що працюють в умовах війни, стикаються з подвійним викликом – необхідністю забезпечити суспільство достовірною інформацією про події на фронті та водночас уникнути розкриття чутливої інформації, що може становити загрозу для національної безпеки. Це вимагає високого професіоналізму, відповідального підходу та постійної

рефлексії щодо етичних та професійних аспектів роботи репортера в зоні конфлікту. Розвиток стандартів конфліктно-чутливої журналістики в Україні є важливим процесом, що сприяє підвищенню якості репортажів про конфліктні ситуації та їх впливу на суспільство.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕПОРТАЖИСТИКИ

2.1 Соціальний репортаж та його значення для суспільства

Соціальний репортаж у сучасному українському медіапросторі виконує функцію документального відображення соціальної дійсності та актуалізації суспільно значущих проблем. На відміну від класичного новинного репортажу, соціальний фокусується на проблемах соціально вразливих груп населення, зокрема малозабезпечених сімей, людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів бойових дій. Український соціальний репортаж трансформувалася з простого інформування про події у повноцінний комплексний журналістський продукт, який поєднує елементи аналітики, розслідування та практичних рекомендацій для вирішення соціальних проблем.

Соціальний репортаж виконує низку специфічних функцій у медіапросторі України. По-перше, він забезпечує адвокацію інтересів соціально вразливих груп, привертаючи увагу до системних проблем у галузі соціального захисту, охорони здоров'я, освіти. По-друге, сприяє формуванню соціальної відповідальності як серед представників влади, так і серед пересічних громадян. Реакція аудиторії на соціальні репортажі часто трансформується у конкретні дії – збір коштів для потребуючих, волонтерські ініціативи, громадські петиції. По-третє, висвітлення соціальних проблем у форматі репортажу дозволяє представити їх через призму особистих історій конкретних людей, що підвищує емпатичну реакцію аудиторії. Сучасний соціальний репортаж в Україні характеризується жанровим синкретизмом. Українські журналісти поєднують елементи класичного репортажу з елементами інтерв'ю, нарису, аналітичної статті. Така гібридизація жанрів дозволяє комплексно висвітлювати соціальні проблеми, представляючи як фактологічну інформацію, так і емоційно-психологічний контекст подій. Соціальний репортаж активно використовує елементи сторітелінгу, що

дозволяє створювати емоційний зв'язок між героями матеріалу та аудиторією. Українські журналісти-репортери все частіше відмовляються від позиції стороннього спостерігача і стають активними учасниками соціальних процесів, допомагаючи героям своїх матеріалів вирішувати проблеми, залучаючи експертів, налагоджуючи комунікацію з представниками влади та соціальними службами.

Ефективність соціального репортажу вимірюється не лише кількістю переглядів чи поширень матеріалу, але й конкретними змінами в житті героїв публікацій та у суспільстві загалом. Журналісти, які спеціалізуються на соціальній тематиці, часто відстежують подальшу долю своїх героїв, публікують follow-up матеріали, документують зміни, що відбулися після оприлюднення репортажу. Такий підхід посилює довіру аудиторії до журналістів та медіа, демонструє реальний вплив журналістики на суспільство.

Структура сучасного соціального репортажу в українських медіа зазнала значних трансформацій під впливом цифровізації та зміни інформаційних запитів аудиторії. Традиційний лінійний наратив поступається місцем багаторівневій структурі, яка дозволяє споживачу медіа самостійно обирати глибину занурення в тему. Основними структурними елементами сучасного соціального репортажу є:

1. Драматургічний зачин, що базується на особистій історії героя або шокуючому факті, який демонструє масштаб проблеми.
2. Документальна частина, яка містить статистику, експертні коментарі, інтерв'ю з представниками влади та неурядових організацій.
3. Аналітичний компонент, який розкриває системні причини проблеми та пропонує можливі шляхи її вирішення.
4. Інтерактивний елемент, що пропонує аудиторії долучитися до вирішення проблеми через пожертви, волонтерство, участь у громадських ініціативах.

Соціальний репортаж в Україні сьогодні виходить за межі суто журналістської практики і стає інструментом соціальних трансформацій. Провідні українські медіа та журналісти інтегрують соціальний репортаж із практиками соціального підприємництва, фандрейзингу, адвокації. Такий підхід не лише підвищує ефективність соціального репортажу як інструменту висвітлення проблем, але й сприяє їх реальному вирішенню.

В умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну соціальний репортаж набув особливого значення. Він документує гуманітарні наслідки війни, демонструє світовій спільноті масштаб руйнувань та страждань цивільного населення, сприяє залученню міжнародної допомоги. Українські журналісти, які працюють у жанрі соціального репортажу, стали свідками та літописцями злочинів проти людяності, тим самим зробивши внесок не лише в інформування суспільства, але й у формування доказової бази для майбутніх міжнародних трибуналів.

Перспективи розвитку соціального репортажу в Україні пов'язані з подальшою цифровізацією медіа, розвитком технологій доповненої та віртуальної реальності, які дозволять аудиторії більш глибоко "занурюватися" в контекст соціальних проблем. Важливим напрямком є також розвиток транскордонних соціальних репортажів, які дозволять висвітлювати проблеми, що виходять за межі національних кордонів – міграцію, екологічні кризи, епідемії. Інтеграція України в європейський інформаційний простір сприятиме підвищенню стандартів соціального репортажу, його більшій інклюзивності та ефективності як інструменту соціальних змін (див. табл. 2.1)

Таблиця 2.1

Внесок українських науковців у дослідження соціального репортажу

Науковець	Наукова установа	Ключові дослідження	Практичний внесок
В. Іванов	Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка	Масова комунікація як соціальне явище, етика в соціальній журналістиці	Розробка етичних кодексів для журналістів, які працюють із соціальною тематикою
О. Лаврик	Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна	Жанрова специфіка соціального репортажу, мовні засоби актуалізації соціальних проблем	Методологія аналізу ефективності соціальних репортажів, навчальні посібники
М. Житарюк	Львівський національний університет ім. Івана Франка	Соціальна журналістика в умовах інформаційної війни, історичні аспекти соціального репортажу	Тренінгові програми для журналістів регіональних медіа
Н. Зражевська	Український католицький університет	Медіа-активізм, партисипативна	Розробка моделей громадянської журналістики для

		журналістика в соціальній сфері	висвітлення соціальних проблем
О. Кузнецова	Національний університет "Львівська політехніка"	Правові аспекти соціальної журналістики, захист джерел інформації	Юридичні консультації для журналістів, які працюють у зонах конфліктів

Джерело: [33].

Науковий аналіз соціального репортажу в Україні визначає його як мультифункціональний інструмент суспільних трансформацій. Дослідження В. Іванова демонструють, що соціальний репортаж виконує не лише комунікативну функцію, але й функцію соціального контролю, аналізу та прогнозування суспільних процесів. У працях О. Лаврик соціальний репортаж розглядається як медіажанр з особливою наративною структурою, що поєднує фактологічність з емоційною насиченістю. Науковець акцентує увагу на лінгвістичних особливостях соціального репортажу, зокрема використанні емоційно забарвленої лексики, метафор, порівнянь, які створюють ефект присутності та сприяють емпатичній реакції аудиторії.

М. Житарюк у своїх дослідженнях розглядає історичну еволюцію соціального репортажу в Україні, простежуючи його розвиток від публіцистичних нарисів радянського періоду до сучасних мультимедійних форматів. Особливу увагу науковець приділяє трансформації соціального репортажу в умовах інформаційної війни, аналізуючи специфіку висвітлення соціальних наслідків російської агресії. Н. Зражевська досліджує соціальний репортаж в контексті медіа-активізму та партисипативної журналістики, акцентуючи увагу на залученні аудиторії до процесу створення та поширення соціального контенту. О. Кузнецова зосереджується на правових аспектах

соціальної журналістики, зокрема на проблемах захисту джерел інформації та журналістів, які працюють у зонах конфліктів.

Практичний внесок українських науковців полягає у розробці методик підвищення ефективності соціального репортажу, проведенні тренінгів для журналістів, консультуванні медіа з питань етики та права у висвітленні соціальних проблем. Завдяки співпраці академічної спільноти з практикуючими журналістами формуються нові стандарти соціальної журналістики, які враховують як міжнародний досвід, так і специфіку українського контексту.

Важливим аспектом розвитку соціального репортажу в Україні є його інтеграція в систему журналістської освіти. Провідні журналістські школи України запроваджують спеціалізовані курси з соціальної журналістики, які поєднують теоретичну підготовку з практичними проектами. Зокрема, в Могилянській школі журналістики впроваджено практикум з соціального репортажу, під час якого студенти створюють матеріали про життя соціально вразливих груп під керівництвом досвідчених журналістів-практиків. В Українському католицькому університеті діє лабораторія соціальної журналістики, де студенти розробляють мультимедійні проекти, спрямовані на висвітлення соціальних проблем у співпраці з громадськими організаціями.

Соціальний репортаж в Україні активно розвивається на перетині журналістики, документалістики та соціального активізму. Українські репортери, такі як Анастасія Станко, Наталія Нагорна, Андрій Цаплійко, створили резонансні матеріали, які не лише висвітлюють соціальні проблеми, але й стимулюють суспільний діалог та конкретні дії для їх вирішення. Їхній досвід демонструє еволюцію соціального репортажу від описового жанру до інструменту соціальних змін, який інтегрується з кампаніями адвокації, фандрейзingu, громадського активізму.

Крос-медійний характер сучасного соціального репортажу дозволяє використовувати різні платформи для максимального охоплення аудиторії та збільшення впливу. Матеріал, створений як телевізійний репортаж,

трансформується у текстову версію для онлайн-медіа, адаптується для соціальних мереж, доповнюється інтерактивними елементами на сайті медіа. Така стратегія дозволяє охопити різні аудиторні сегменти та підтримувати інтерес до теми протягом тривалого часу.

Трансформація медіасередовища та зміна інформаційних запитів аудиторії стимулює подальший розвиток соціального репортажу в Україні, його жанрову та стилістичну еволюцію, пошук нових форматів та підходів до висвітлення соціальних проблем. Соціальний репортаж залишається одним із найбільш впливових інструментів соціальної журналістики, який дозволяє не лише інформувати суспільство про проблеми, але й стимулювати їх вирішення.

Аналіз сучасних соціальних репортажів засвідчує різноманітність їх тематичного спрямування та форматів. Репортаж "У Черкасах презентували соціальні відеоісторії жінок, які постраждали від війни" висвітлює проєкт "Її Перспектива", в рамках якого було створено короткометражні фільми про жінок, чиє життя змінилося внаслідок війни. Цей матеріал виконує важливу документальну функцію, фіксуючи особистий досвід та свідчення жінок, які переживають наслідки воєнного конфлікту. Репортаж розкриває терапевтичний потенціал документального кіно, коли героїні, розповідаючи свої історії, не лише діляться досвідом, але й проходять процес психологічного зцілення. Водночас такі відеоісторії стають інструментом соціальної інтеграції, дозволяючи жінкам відчувати підтримку громади та перспективи подальшого життя попри травматичний досвід.

Журналістська ініціатива UA: ЧЕРНІГІВ, представлена в репортажі "Соціальний експеримент команди UA: ЧЕРНІГІВ потрапив у короткий список конкурсу "Честь професії"", демонструє інноваційний підхід до висвітлення проблеми сексуальних домагань у громадському просторі. Проведений соціальний експеримент виявив соціальну індиферентність більшості свідків у ситуаціях домагань, що підкреслює необхідність підвищення суспільної обізнаності та активної громадянської позиції. Цей

репортаж ілюструє потенціал журналістики соціальних експериментів, коли журналісти не лише інформують про проблему, але й моделюють ситуації для дослідження реакції суспільства, привернення уваги до соціальних патологій та стимулювання публічної дискусії.

Документування війни очима фотографів розкривається в репортажі "Харківські фотографи і війна: документальний репортаж". Матеріал висвітлює досвід харківських фотографів, які залишилися в місті з перших днів повномасштабного вторгнення та фіксували нову реальність через об'єктиви своїх камер. Цей репортаж підкреслює значення візуальної документації в умовах війни для збереження історичної пам'яті, фіксації воєнних злочинів та формування суспільного усвідомлення реалій конфлікту. Він розкриває особистий вимір професійної діяльності фотографів, їхні мотивації, етичні дилеми та психологічні виклики, з якими вони стикаються, працюючи в умовах постійної небезпеки.

Роль регіональної журналістики в документуванні воєнних подій висвітлюється в репортажі "Обличчя гіперлокальної мережі Суспільного: як працюють журналісти у віддалених громадах України". Матеріал фокусується на роботі журналістів Суспільного мовлення у віддалених громадах, їхній діяльності з фіксації наслідків обстрілів та воєнних злочинів, спілкуванні з місцевими жителями. Цей репортаж підкреслює значення журналістської присутності в локальних громадах для забезпечення інформаційного зв'язку між центром та периферією, документування подій, які можуть залишитися непоміченими загальнонаціональними медіа, та надання голосу жителям віддалених територій.

Соціальна ініціатива з медіаосвіти представлена в репортажі "Знімають репортажі та інтерв'ю: на Рівненщині діти пробують себе у ролі кореспондентів". Матеріал розповідає про дитячий медіапроект у селищі Володимирець, де група дітей під керівництвом місцевої жительки опановує журналістські навички, створює власні репортажі та інтерв'ю. Цей репортаж розкриває освітній та соціалізаційний потенціал медіапроектів для дітей,

особливо в невеликих населених пунктах, де доступ до позашкільної освіти обмежений. Він ілюструє, як журналістські ініціативи сприяють розвитку комунікаційних навичок, критичного мислення та медіаграмотності серед молоді.

Таблиця 2.2

Тематична та функціональна класифікація соціальних репортажів

Тип соціального репортажу	Приклад	Основний фокус	Функціональне призначення	Суспільний вплив
Репортаж про соціальні проекти	"У Черкасах презентували соціальні відеоісторії жінок, які постраждали від війни"	Проект "Ії Перспектива" з документування досвіду жінок під час війни	Документування особистих історій, привернення уваги до гендерного виміру війни	Сприяння суспільному розумінню досвіду жінок, психологічна підтримка постраждалих
Журналістський соціальний експеримент	"Соціальний експеримент команди UA: ЧЕРНІГІВ потрапив у короткий список конкурсу "Честь професії"	Моделювання ситуацій сексуальних домагань для дослідження реакції суспільства	Виявлення соціальних патологій, стимулювання публічної дискусії	Підвищення обізнаності про проблему, заохочення активної громадянської позиції

Документальний репортаж	"Харківські фотографи і війна: документальний репортаж"	Діяльність фотографів з документування війни, їхній особистий досвід	Збереження історичної пам'яті, фіксація воєнних злочинів	Формування суспільного усвідомлення реалій війни, створення візуальних свідчень для майбутніх поколінь
Репортаж про регіональну журналістику	"Обличчя гіперлокальної мережі Суспільного: як працюють журналісти у віддалених громадах України"	Робота журналістів у віддалених громадах, документування наслідків обстрілів	Висвітлення значення регіональної журналістики, документування подій на місцях	Забезпечення інформаційного зв'язку між центром та периферією, надання голосу жителям віддалених територій
Репортаж про освітні ініціативи	"Знімають репортажі та інтерв'ю: на Рівненщині діти пробують себе у ролі кореспондентів"	Дитячий медіапроект у селищі Володимирець, навчання журналістським навичкам	Висвітлення освітніх ініціатив, популяризація медіаосвіти	Розвиток медіаграмотності, критичного мислення та комунікаційних навичок серед молоді

Джерело: [11].

Соціальні репортажі відіграють значну роль у формуванні громадської думки, привертаючи увагу до проблем, які часто залишаються поза фокусом щоденних новин. Вони дають голос вразливим групам населення, документують соціальні зміни, ініціюють суспільний діалог та спонукають до активних дій. В умовах війни соціальні репортажі набувають особливого значення, фіксуючи трансформації в суспільстві, документуючи досвід постраждалих та висвітлюючи ініціативи з подолання наслідків конфлікту.

2.2 Політичний репортаж: вплив на громадську думку

Політичний репортаж виступає потужним інструментом суспільно-політичної комунікації, здатним формувати не лише інформаційне поле, але й безпосередньо впливати на думки, переконання та електоральну поведінку громадян. В українському медіапросторі політичний репортаж набув особливої ваги після Революції Гідності та в умовах російсько-української війни, коли інформаційний простір перетворився на середовище активного протистояння різних політичних наративів.

Український політичний репортаж розвивається в умовах специфічного інформаційного середовища, що характеризується високим рівнем поляризації суспільства, регіональними відмінностями у сприйнятті політичних наративів та постійною інформаційною агресією з боку Росії. Це створює унікальний контекст, в якому репортажистика набуває особливого значення як інструмент національної консолідації та протидії зовнішнім інформаційним впливам. Репортери, які працюють у сфері політичної журналістики, змушені постійно вдосконалювати свої професійні навички, зокрема здатність верифікувати інформацію, протидіяти маніпуляціям та створювати контент, що відповідає стандартам якісної журналістики. Це сформувало специфічну модель політичного репортажу, яка поєднує традиційні журналістські стандарти та інноваційні підходи до висвітлення складних політичних процесів.

Особливості політичного репортажу в українському медіапросторі пов'язані з історичними трансформаціями медіасистеми та впливом зовнішніх і внутрішніх чинників на функціонування журналістики. Після здобуття незалежності політичний репортаж пройшов кілька етапів розвитку, кожен з яких характеризувався специфічними формами впливу на громадську думку. У 1990-х роках репортажі відрізнялися низьким рівнем професійної підготовки журналістів, домінуванням державних медіа та відсутністю чітких професійних стандартів. У 2000-х роках відбулася комерціалізація та олігархізація медіапростору, що призвело до політичної заангажованості репортажів та використання їх як інструменту політичної боротьби. Події Помаранчевої революції та Революції Гідності стали каталізаторами розвитку незалежної політичної репортажистики, яка почала активно впливати на формування громадської думки та політичну мобілізацію суспільства.

Найголовніші аспекти політичного репортажу в контексті його впливу на громадську думку:

1. Роль політичного репортажу:
  - Інформування громадян про політичні події та процеси
  - Інтерпретація складних політичних рішень та їхніх наслідків
  - Мобілізація громадян до політичної участі та громадянської активності
  - Контроль за діяльністю політичних інституцій та посадових осіб
2. Технологічні трансформації політичного репортажу:
  - Цифровізація та мультиплатформність поширення контенту
  - Інтеграція мультимедійних елементів та інтерактивних інструментів
  - Використання соціальних мереж як каналу поширення та середовища створення репортажів
  - Впровадження нових форматів (стріми, подкасти, відеоблоги)
3. Професійні виклики політичного репортера:

- Забезпечення балансу між оперативністю та достовірністю інформації
- Протидія інформаційним маніпуляціям та дезінформації
- Дотримання професійних стандартів в умовах інформаційної війни
- Адаптація до нових технологічних платформ та форматів

В українському медіапросторі складність політичних процесів та їхній вплив на життя суспільства зумовлюють підвищену увагу аудиторії до політичних репортажів. Цей жанр журналістики забезпечує громадян необхідною інформацією для формування власної політичної позиції та ухвалення електоральних рішень. Водночас політичний репортаж відіграє важливу роль у процесах демократизації суспільства, сприяючи прозорості політичних інституцій, підзвітності влади та розвитку громадянського суспільства. Ключовою особливістю ефективного політичного репортажу є його здатність перетворювати складні політичні процеси на зрозумілі наративи, доступні для широкої аудиторії, не спрощуючи при цьому сутність подій.

Механізми впливу політичного репортажу на громадську думку реалізуються через кілька взаємопов'язаних рівнів комунікації. На когнітивному рівні журналіст-репортер забезпечує фактологічну основу для формування політичних суджень, структуруючи та перетворюючи складні політичні процеси на доступні для розуміння наративи. На емоційному рівні репортаж активізує співпереживання, апелює до базових цінностей та створює емоційний контекст сприйняття політичної інформації. На поведінковому рівні якісний політичний репортаж мотивує аудиторію до конкретних форм громадянської активності, від участі у виборах до безпосереднього залучення до політичних та громадських рухів.

Прикметно, що сучасний український політичний репортаж розвивається в умовах суспільства трансформаційного типу. Після розпаду радянської медіасистеми українські репортери позбулися жорсткого

ідеологічного контролю, проте зіткнулися з новими викликами – політичною заангажованістю медіа, олігархізацією медіаринку, інформаційними маніпуляціями та дезінформацією як інструментами політичної боротьби. За цих обставин професійний політичний репортаж перетворився на індикатор журналістської незалежності та відданості демократичним стандартам висвітлення політичних процесів.

Розглянемо в таблиці 2.3 основні типи політичних репортажів в українському медіапросторі та їхні характеристики впливу на громадську думку

Таблиця 2.3

Типологія політичних репортажів та їх вплив на громадську думку

Тип політичного репортажу	Характеристики	Механізми впливу на громадську думку	Приклади в українських медіа
Парламентський репортаж	Висвітлення законодавчих процесів, дебатів, голосувань; акцент на персоналіях та міжфракційній взаємодії	Формування уявлень про ефективність законодавчої влади; персоніфікація політичних процесів; роз'яснення законодавчих ініціатив	Трансляції з Верховної Ради на телеканалі "Рада"; репортажі парламентських кореспондентів "Українська правда", "Лівий берег"

Виборчий репортаж	Висвітлення передвиборчих кампаній, процесу голосування, підрахунку голосів; фокус на реакції виборців	Формування електоральних преференцій; мобілізація виборців; легітимізація виборчого процесу	Спецпроекти "Вибори" на телеканалах "1+1", "Суспільне", "ICTV"; репортажі з виборчих дільниць
Репортаж з міжнародних політичних подій	Висвітлення зустрічей на вищому рівні, міжнародних форумів, візитів; акцент на геополітичних аспектах	Формування уявлень про міжнародний статус України; конструювання образу "свій-чужий" у міжнародних відносинах	Репортажі з саммітів ЄС, НАТО; висвітлення візитів президента України закордон
Репортаж з воєнних дій	Висвітлення бойових операцій, ситуації на фронті, жертв серед військових та цивільних	Мобілізація патріотичних почуттів; формування уявлень про ворога; консолідація суспільства	Репортажі військових кореспондентів з фронту; спецпроекти "Радіо Свобода", "ТСН", "Суспільне"

Репортаж з політичних акцій	Висвітлення мітингів, демонстрацій, протестів; фокус на масових проявах громадянської активності	Легітимізація/делегітимізація протестів; формування ставлення до форм політичної участі; мобілізація громадянського суспільства	Репортажі з акцій протесту різних політичних сил; висвітлення громадських кампаній
-----------------------------	--	---	--

Джерело: [25].

Особливістю сучасного політичного репортажу стала його адаптація до цифрового середовища та соціальних мереж. В українському медіапросторі з'явилися інноваційні формати політичного репортажу – стріми з політичних подій, мультимедійні лонгріди, інтерактивні проєкти з елементами репортажу. Це розширило інструментарій впливу на громадську думку, здатність швидко поширювати контент та охоплювати різні аудиторні сегменти. Сьогодні професійні репортери оперативно створюють контент для різних платформ – від традиційного телебачення до TikTok, адаптуючи політичну інформацію під формати та запити конкретної аудиторії.

В умовах російсько-української війни політичний репортаж часто поєднується з воєнним та трансформується у гібридний жанр, що висвітлює взаємопов'язаність політичних рішень та їх наслідків на фронті. Українські репортери навчилися поєднувати в одному матеріалі репортажні елементи з політичних кабінетів та безпосередньо з лінії зіткнення, наочно демонструючи зв'язок між політичними процесами та реальними подіями на фронті. Такий підхід суттєво посилює вплив на громадську думку, підвищує рівень відповідальності політиків та сприяє консолідації суспільства навколо спільних цілей.

Репортаж "Журналісти в розпал повномасштабної війни — репортаж про Україну" фокусується на діяльності українських медійників в умовах повномасштабного вторгнення. Матеріал аналізує множинні виклики, з якими стикаються журналісти: фізична безпека під час роботи в зоні бойових дій, психологічне навантаження при висвітленні травматичних подій, етичні дилеми щодо розкриття чутливої інформації, забезпечення балансу між оперативністю та достовірністю повідомлень. Репортаж розкриває трансформацію ролі політичної журналістики в умовах війни, коли медійники стають не лише спостерігачами та інформаторами, але й активними учасниками інформаційної протидії ворогу, документалістами воєнних злочинів, інструментом мобілізації суспільства.

Інтерв'ю з Мирославою Гонгадзе "Як працюють медіа під час війни?" поглиблює розуміння специфіки функціонування політичної журналістики в кризових умовах. Матеріал висвітлює практичні аспекти роботи медіа в умовах війни: механізми саморегуляції, співпрацю з військовим командуванням щодо висвітлення чутливої інформації, протидію дезінформації, забезпечення безпеки журналістів. Особлива увага приділяється викликам, з якими стикаються медійники: інформаційна асиметрія, обмеження доступу до джерел інформації, психологічне вигорання, загрози фізичній безпеці. Цей матеріал доповнює попередній репортаж, надаючи експертну оцінку функціонування медіа в умовах війни від авторитетної журналістки.

Збірка статей "Медіакомунікації та соціальні проблеми" представляє аналітичний погляд на актуальні питання соціально-політичної комунікації в сучасних медіа. Матеріали збірки розкривають вплив політичного репортажу на формування громадської думки, роль медіа в артикуляції суспільних проблем, механізми взаємодії журналістики з політичними інститутами. Особлива увага приділяється етичним аспектам висвітлення політичних процесів, проблемі збалансованості та об'єктивності, протидії маніпуляціям та пропаганді. Збірка пропонує теоретичне осмислення соціально-політичної

журналістики, формуючи методологічну базу для аналізу та створення політичних репортажів.

Стаття "Антропоцентризм у соціальній журналістиці України" розглядає проблематику класифікації соціальної журналістики в Україні в порівнянні із зарубіжним досвідом. Матеріал акцентує увагу на принципі людиноцентричності у висвітленні політичних процесів – підході, коли в центрі журналістських матеріалів перебуває людина з її потребами, проблемами та історією. Ця стаття поглиблює розуміння взаємозв'язку між соціальною та політичною журналістикою, підкреслюючи, що політичні процеси та рішення завжди мають соціальні наслідки, які проявляються у житті конкретних людей. Такий підхід демонструє еволюцію політичного репортажу від суто інституційного висвітлення подій до глибокого аналізу їхнього впливу на різні верстви населення.

Методи та інструменти впливу політичного репортажу на громадську думку суттєво еволюціонували за часи незалежності України. Розглянемо їх

Репортери, які висвітлюють політичні події, стикаються з численними професійними викликами – від забезпечення власної безпеки під час висвітлення протестів до протидії інформаційним маніпуляціям та дезінформації. В умовах російсько-української війни український політичний репортаж змушений балансувати між професійними стандартами об'єктивності та необхідністю захисту національних інтересів. Це сформувало специфічну модель відповідальної політичної репортажистики, яка поєднує західні стандарти журналістики та національні особливості функціонування медіа в умовах гібридної війни.

Цифровізація політичного репортажу суттєво трансформувала його вплив на громадську думку. Соціальні мережі та месенджери стали не лише каналами поширення, але й середовищем для створення політичного контенту. Яскравим прикладом цього є використання президентом Володимиром Зеленським відеозвернень у соціальних мережах, які поєднують елементи репортажу та політичної заяви. Такий формат безпосередньої комунікації з

громадянами значно посилює персоніфікацію політичних процесів та створює ефект скорочення дистанції між владою і суспільством.

Важливим аспектом розвитку політичного репортажу в Україні стало формування мережі незалежних медіа, орієнтованих на об'єктивне висвітлення політичних процесів. Такі проєкти як "Українська правда", "Дзеркало тижня", "Наші гроші", "Схеми" та інші зробили розслідувальний політичний репортаж невід'ємною частиною медіаландшафту. Це суттєво посилило контрольну функцію журналістики та сприяло формуванню більш критичного ставлення громадян до політичних процесів.

Політичний репортаж в Україні виконує кілька взаємопов'язаних функцій, що визначають його роль у формуванні громадської думки. Інформаційна функція забезпечує громадян актуальними фактами про перебіг політичних процесів. Інтерпретаційна функція допомагає аудиторії зрозуміти складні політичні рішення та їхні наслідки. Мобілізаційна функція спонукає громадян до політичної участі та громадянської активності. Контрольна функція реалізується через висвітлення проблем та недоліків у політичній системі, що сприяє її вдосконаленню.

У перспективі розвиток політичного репортажу в Україні визначатиметься кількома тенденціями. По-перше, посиленням візуалізації та інтерактивності, що відповідає запитам цифрового покоління. По-друге, інтеграцією елементів аналітики та журналістських розслідувань у репортажний жанр, що підвищує його інформаційну цінність. По-третє, адаптацією до нових форматів та платформ, зокрема подкастів, стрімів та коротких відео для соціальних мереж. По-четверте, розвитком громадянської журналістики як альтернативного джерела політичного репортажу, що забезпечує різноманітність точок зору та збільшує інформаційну конкуренцію.

Отже, політичний репортаж в українському медіапросторі виступає потужним інструментом формування громадської думки, що забезпечує зв'язок між політичними процесами та їх суспільним сприйняттям. В умовах демократичної трансформації та російсько-української війни цей жанр набув

особливого значення, еволюціонувавши від простого інформування до комплексного висвітлення політичних подій з елементами аналітики, контекстуалізації та мультимедійного представлення. Подальший розвиток політичного репортажу визначатиметься як технологічними інноваціями, так і трансформацією професійних стандартів журналістики в умовах мінливого інформаційного середовища.

2.3 Репортажі на тему «Культура»

Культурна тематика в сучасній українській репортажистичі представляє широкий спектр висвітлення мистецьких подій, культурних практик та соціокультурних процесів. Репортажі культурного спрямування вирізняються своїми специфічними рисами, які охоплюють не лише інформативність, але й аналітичність, заглибленість у контекст та емоційну включеність автора. Сучасні українські культурні репортажі концентруються на подіях, явищах та персоналіях, що формують культурний ландшафт України в умовах глобалізації, діджиталізації та постколоніальних трансформацій. Особливої ваги набуває звернення до української ідентичності, переосмислення історичного минулого через призму сучасних культурних процесів та інтеграція українського мистецтва у світовий контекст.

Аналіз сучасних українських культурних репортажів демонструє різноманітність підходів до висвітлення культурних явищ. Репортери звертаються до широкого кола тем, які охоплюють традиційні форми мистецтва (література, театр, образотворче мистецтво, музика), альтернативні культурні практики (перформанси, інсталяції, вуличне мистецтво), а також нові медіа та цифрову культуру. Прикметною рисою сучасних репортажів на тему культури стало зміщення акцентів із суто описового висвітлення культурних подій до комплексного аналізу культурних явищ у їхньому соціальному, політичному та історичному контексті. Репортери не просто інформують про події, але й аналізують їхнє значення для формування

культурної ідентичності, розвитку суспільства та місця української культури у глобальному просторі.

Тематичне розмаїття культурних репортажів української журналістики охоплює кілька ключових напрямів, які відображають як традиційні, так і новітні тенденції культурного розвитку. Репортажі присвячені фестивальному руху набули особливої популярності, оскільки в Україні щороку проводяться десятки масштабних культурних фестивалів різного спрямування — від літературних (Книжковий Арсенал, Форум видавців) до музичних (Atlas Weekend, Країна Мрій, Джаз Коктебель) та мультидисциплінарних (ГогольFest). Репортажі з фестивалів відзначаються поєднанням інформативності з емоційністю, передачею атмосфери події та увагою до особистого досвіду учасників. Культурний репортаж часто виходить за межі суто інформаційного жанру, набуваючи рис аналітичного матеріалу та включаючи елементи інтерв'ю, портрету, нарису. У контексті дослідження тематичного поля сучасної української репортажистики культурного спрямування доцільно розглянути основні тематичні кластери, які представлені в таблиці 2.4

Таблиця 2.4

Тематичне розмаїття культурних репортажів в українських медіа

Тематичний кластер	Специфіка висвітлення	Приклади тем	Особливості репортажного підходу
Мистецькі події	Фокус на неповторності та унікальності заходу; увага до деталей та атмосфери	Виставки, прем'єри, фестивалі, перформанси, концерти	Емоційна насиченість, присутність автора, передача атмосфери, діалоги з учасниками

Персоналії мистецтва	Розкриття творчої лабораторії митця; увага до робочого простору та процесу	Портрети митців, репортажі з майстерень, студій, репетицій	Деталізація робочого процесу, інтеграція біографічних елементів, висвітлення творчого методу
Культурна спадщина	Поєднання історичного контексту з сучасним станом; актуалізація минулого	Репортажі з музеїв, історичних місць, реставрацій пам'яток	Історична контекстуалізація, візуальна деталізація, експертні коментарі, відтворення атмосфери
Альтернативна культура	Занурення в субкультурні спільноти; увага до самобутності явищ	Стріт-арт, андеграундні рухи, експериментальні формати	Нестандартні наративні структури, сленг, передача атмосфери, акцент на унікальності
Цифрова культура	Аналіз взаємодії технологій і мистецтва; увага до процесів трансформації	Нові медіа, діджитал-арт, віртуальна реальність	Технічна деталізація, експлейнерні елементи, футуристичні концепції, інтерактивність

Соціокультурні процеси	Висвітлення взаємозв'язку культури з соціальними змінами	Культурні ініціативи громад, інклюзивні проєкти, соціальні мистецькі практики	Гуманістичний фокус, інтеграція соціологічних даних, увага до людських історій
------------------------	--	---	--

Джерело: [21].

Транскордонний вимір культурних репортажів також набув особливого значення в контексті європейської інтеграції України та посилення культурної дипломатії. Репортажі про участь українських митців у міжнародних проєктах, презентації української культури за кордоном, культурні обміни та колаборації виконують важливу функцію позиціонування української культури у світовому контексті. Вони висвітлюють не лише здобутки українських діячів культури на міжнародній арені, але й аналізують сприйняття української культури іноземною аудиторією, проблеми та перспективи інтеграції України до глобального культурного простору.

Технологічна трансформація культурної сфери стала ще одним важливим аспектом сучасної репортажистики. Репортажі про діджиталізацію культурних установ, віртуальні виставки, онлайн-концерти, цифрові архіви та бібліотеки розкривають процес модернізації культурної інфраструктури та адаптації культурних практик до вимог цифрової доби. Особливої актуальності ця тематика набула під час пандемії COVID-19, коли культурні інституції були змушені трансформувати формати своєї діяльності та активно освоювати онлайн-простір. Репортажі про цифрові трансформації культури розкривають як технологічні аспекти цих процесів, так і їхній вплив на сприйняття мистецтва, доступність культурних продуктів, формування нових моделей взаємодії митців з аудиторією.

Методичні підходи до створення культурних репортажів також зазнали суттєвих змін у сучасному медіапросторі. Поряд із традиційними текстовими

форматами активно розвиваються мультимедійні репортажі, які інтегрують текст, фото, відео, аудіо та інтерактивні елементи. Така конвергенція форматів дозволяє створювати ефект максимальної присутності та занурення аудиторії в культурну подію або явище. Особливої ваги набувають стрім-репортажі з культурних подій, які дозволяють аудиторії в режимі реального часу .

Революція Гідності та російська агресія проти України. Ці події стимулювали переосмислення ролі культури у формуванні національної ідентичності та протистоянні гібридним загрозам. У репортажах посилилась увага до деколонізації культурного простору, відродження забутих імен та явищ українського мистецтва, переосмислення культурної спадщини. Культурні репортажі все частіше висвітлюють історичні травми та їхнє відображення у мистецтві, процеси пам'яті та забування, трансформацію культурних інституцій у контексті декомунізації та деколонізації.

Активізація волонтерського руху та громадських ініціатив у культурній сфері також знайшла відображення у сучасних репортажах. Журналісти висвітлюють діяльність культурних активістів, громадських організацій, волонтерських об'єднань, які реалізують культурні проєкти у складних умовах, зокрема на прифронтових територіях та у звільнених населених пунктах. Репортажі про культурні ініціативи у зоні бойових дій або прифронтових територіях розкривають потенціал мистецтва як інструменту психологічної реабілітації, збереження ідентичності та опору в умовах війни.

Окремим напрямом культурних репортажів стало висвітлення культурної дипломатії як інструменту зовнішньої політики України. Репортажі про міжнародні презентації української культури, виставки, гастролі, переклади української літератури іноземними мовами розкривають потенціал культури як "м'якої сили" у формуванні позитивного іміджу України у світі. Такі матеріали часто поєднують елементи культурної та політичної журналістики, аналізуючи геополітичний контекст культурних процесів.

Методологічні підходи до створення культурних репортажів також зазнали трансформацій. Сучасні репортери прагнуть не лише зафіксувати

подію, але й розкрити її ширший контекст, передати атмосферу та емоційний вимір, залучити аудиторію до співпереживання. Особливого значення набуває мультиперспективність – висвітлення події з різних точок зору (організаторів, учасників, глядачів, експертів), що дозволяє створити об'ємну картину культурного явища. Культурні репортажі все частіше інтегрують елементи критичного аналізу, експертні оцінки, історичні довідки, що розширює інформаційний та аналітичний потенціал матеріалів.

Сучасні культурні репортажі висвітлюють також процеси соціалізації культури – розширення доступу до культурних благ різних суспільних груп, інклюзивні культурні практики, адаптацію культурних продуктів для людей з інвалідністю. Репортажі про інклюзивні театральні постановки, тактильні виставки, проєкти з залучення маргіналізованих груп до культурного життя розкривають соціальну місію мистецтва та культурних інституцій. Ці матеріали часто поєднують мистецьку та соціальну проблематику, висвітлюючи культуру як інструмент соціальних змін та інтеграції.

Театральне мистецтво займає вагоме місце в культурній репортажистиці, про що свідчить висвітлення прем'єри "Дзяди" Івано-Франківського національного драмтеатру імені Івана Франка. Репортаж розкриває міжнародний вимір події, представляючи роботу польської режисерки над класичним твором Адама Міцкевича в українському театрі. Висвітлення цієї події в рамках Форуму *Via Carpatia* підкреслює значення міжкультурного діалогу та спільних проєктів у карпатському регіоні. Репортаж фокусується на новаторському підході до класичного твору, що сприяє актуалізації класики та переосмисленню культурної спадщини в сучасному контексті. Театральні репортажі такого характеру не обмежуються описом вистави, але аналізують її режисерську концепцію, акторську майстерність, сценографію та глядацькі рецепції, створюючи багатовимірну картину мистецької події.

Література воєнного часу стала значущим явищем культурного життя України, що відображено в репортажі про зустріч воєнних письменників

"Контекст: війна". Цей матеріал висвітлює феномен комбатантської літератури – творів, написаних безпосередніми учасниками бойових дій. Репортажі такого типу розкривають терапевтичну функцію літературної творчості для військових, документування фронтового досвіду та осмислення травматичних подій через художні тексти. Особливістю таких репортажів є поєднання елементів літературної критики з висвітленням особистих історій письменників-комбатантів, аналізом впливу їхніх творів на формування колективної пам'яті про війну. Репортери акцентують увагу на унікальності голосу воєнних авторів, автентичності їхнього досвіду та важливості документування війни через художню літературу.

Фестивальний рух представлений у репортажі про Міжнародний фестиваль "Земля Поетів" у Львові. Матеріал розкриває масштабність події (понад 50 подій на 5 сценах міста), міжнародний характер (участь митців з України, Польщі, Литви та Хорватії) та ідейне спрямування фестивалю ("Поети творять націю"). Репортаж висвітлює роль поетичного слова у формуванні національної ідентичності та культурній дипломатії. Репортажі з фестивалів характеризуються панорамністю висвітлення різних подій у рамках одного заходу, передачею атмосфери, інтеграцією голосів організаторів, учасників та глядачів. Вони створюють ефект присутності та відображають динаміку фестивального простору, його інтерактивність та мультидисциплінарність.

Презентація української культури на міжнародній арені висвітлюється в репортажі про альбом колядок "Ukrainian Christmas" американської дистрибуційної компанії Naxos of America. Цей матеріал розкриває значення культурної дипломатії у просуванні української ідентичності за кордоном, представленні автентичної музичної традиції міжнародній аудиторії. Репортажі такого типу аналізують сприйняття української культури іноземною публікою, механізми адаптації національного культурного продукту до глобального контексту. Особливістю таких матеріалів є

висвітлення діяльності культурних амбасадорів України, якими виступають митці діаспори або українські виконавці на міжнародних майданчиках [18].

Музичні інновації представлені в репортажі про новий сингл гурту hOst "Цимбали", який започатковує стиль Hutsul House. Матеріал висвітлює тенденцію переосмислення традиційної музичної спадщини через сучасні форми електронної музики. Репортаж розкриває механізми трансформації фольклорних мотивів у сучасному звучанні, аналізує цільову аудиторію такої музики та її роль у популяризації етнокультурної спадщини серед молоді. Музичні репортажі відзначаються увагою до технічних аспектів звукозапису, використання інструментів, композиційної структури творів, а також мистецької філософії виконавців.

Дослідження автентичної української культури представлено в репортажі про документальний проєкт "ЗАПАЛ". Матеріал висвітлює експедицію трьох українських митців — Нати Жижченко (ОНУКА), Євгена Клопотенка та Лесі Патоки — регіонами України з метою дослідження автентичної музики, кухні та стилю. Репортаж розкриває тенденцію повернення до коріння, пошуку ідентичності через традиційну культуру, реінтерпретації етнокультурної спадщини сучасними митцями. Репортажі такого характеру поєднують елементи тревел-журналістики, культурної антропології та мистецтвознавства, створюючи багатовимірний культурологічний наратив.

Культура як інструмент національної безпеки висвітлюється в репортажі з дискусійної панелі "Культура як один з інструментів нашої перемоги". Матеріал аналізує функції культури під час війни: збереження національної ідентичності, протидія російській пропаганді, підтримка морального духу суспільства, культурна дипломатія. Репортаж розкриває модифікацію функцій культурних інституцій в умовах війни, нові форми їхньої діяльності та виклики, з якими вони стикаються. Особливістю таких репортажів є аналітичність, залучення експертних думок, розгляд культури в широкому соціополітичному контексті.

Культурна деколонізація представлена в репортажі про дослідницький проєкт Ukraïner "Деколонізація". Матеріал висвітлює проблему привласнення українських культурних цінностей та митців Росією в різні історичні періоди. Репортаж аналізує механізми культурної експропріації, її наслідки для національної ідентичності та шляхи відновлення історичної справедливості. Такі репортажі поєднують елементи історичного дослідження, культурологічного аналізу та публіцистики, формуючи деколоніальний наратив в українському медіапросторі.

Культурне життя під час війни висвітлюється в репортажі про 5-серійний документальний проєкт "Культура під час війни". Матеріал розкриває адаптацію митців, музеїв та театрів до умов воєнного стану, нові форми культурної діяльності, зміну пріоритетів та підходів. Репортаж висвітлює трансформацію ролі культури в суспільстві під час війни, її консолідуючу та терапевтичну функції. Такі репортажі документують безпрецедентний досвід функціонування культурної сфери в умовах повномасштабної війни, створюючи важливе свідчення для майбутніх поколінь.

Таблиця 2.5

Тематична класифікація сучасних українських культурних репортажів

Тематичний напрям	Приклад репортажу	Основний фокус	Суспільна значимість
Театральне мистецтво	Форум Via Carpatia привіз до столиці гучну театральну прем'єру "Дзяди"	Міжнародна театральна співпраця, осучаснення класики	Розвиток міжкультурного діалогу, актуалізація класичних творів

Література воєнного часу	Комбатантська література: у Києві відбулася зустріч воєнних письменників	Творчість військових письменників, осмислення воєнного досвіду	Документування війни, терапевтична функція для авторів та читачів
Фестивальний рух	Понад 50 подій на I Міжнародному фестивалі "Земля Поетів" у Львові	Масштабний міжнародний поетичний фестиваль, культурний обмін	Формування національної ідентичності, культурна дипломатія
Міжнародна презентація	Скрипалька Соломія Івахів презентує альбом "Українське Різдво" у США	Представлення української музичної спадщини закордонній аудиторії	Культурна дипломатія, просування національної ідентичності
Музичні інновації	"Цимбали" від hOsT: народження нового музичного стилю Hutsul House	Синтез традиційної та електронної музики, новаторство	Модернізація традиції, залучення молоді до етнокультури
Етнокультурні дослідження	Автентична українська культура в документальному проєкті "ЗАПАЛ"	Експедиція митців регіонами України, пошук автентики	Збереження та реінтерпретація культурної спадщини

Культура і національна безпека	"Культура як інструмент перемоги": репортаж з "Нової країни"	Роль культури у протидії агресії, підтримка суспільного духу	Усвідомлення стратегічного значення культури для національної безпеки
Культурна деколонізація	Українер створив проєкт про крадіжку росією українських культурних цінностей	Висвітлення механізмів культурної експропріації, відновлення справедливості	Формування деколоніального наративу, зміцнення культурного суверенітету
Культура під час війни	Серіал "Культура під час війни": як Україна захищає свою самобутність	Адаптація культурних інституцій до умов війни, нові форми діяльності	Документування безпрецедентного досвіду, підтримка культурної неперервності

Джерело: [17].

Аналіз структурних та стилістичних особливостей культурних репортажів демонструє їхню специфіку порівняно з іншими тематичними напрямками журналістики.

Культурні репортажі характеризуються підвищеною емоційністю, метафоричністю мови, образністю, увагою до деталей та атмосфери події. Репортер не лише фіксує факти, але й ділиться власними враженнями, емоціями, рефлексіями, виступаючи своєрідним культурним медіатором між подією та аудиторією.

Композиційна структура культурних репортажів часто відходить від класичної "перевернутої піраміди", характерної для новинної журналістики.

Натомість репортери використовують наративні техніки, елементи сторітелінгу, створюють драматургічно вибудований текст з експозицією, зав'язкою, розвитком дії, кульмінацією та розв'язкою [28].

Такий підхід дозволяє не просто поінформувати про подію, але й занурити читача в її атмосферу, передати емоційний вимір культурного явища (див. табл.2.6)

Таблиця 2.6

Особливості структури та стилістики культурних репортажів

Структурно-стилістичний аспект	Характерні риси	Функціональне значення	Приклади застосування
Наративна структура	Відхід від "перевернутої піраміди", драматургічна побудова	Емоційне залучення аудиторії, створення ефекту присутності	Репортаж про прем'єру "Дзяди" з розвитком сюжету від підготовки до реакції публіки
Мова та стиль	Підвищена метафоричність, емоційність, образність	Передача атмосфери та духу події, естетичний вплив	Поетичні описи в репортажі з фестивалю "Земля Поетів"
Авторська присутність	Виразне авторське "я", суб'єктивні	Персоналізація сприйняття події, емоційний	Репортер як учасник експедиції

	враження та оцінки	зв'язок з аудиторією	проєкту "ЗАПАЛ"
Інтертекстуальність	Включення культурологічних, історичних, мистецтвознавчих контекстів	Розширення смислового поля репортажу, інтелектуалізація	Історичні довідки в репортажі про проєкт "Деколонізація"
Мультимедійність	Інтеграція різних форматів (текст, фото, відео, аудіо)	Комплексне відображення культурної події, різноканальне сприйняття	Аудіофрагмент и в репортажі про новий музичний стиль Nutsul House
Експертний компонент	Залучення коментарів фахівців, культурологічний аналіз	Поглиблене розуміння культурного явища, контекстуалізація	Коментарі культурологів у репортажі про панель "Культура як інструмент перемоги"
Символізм	Використання культурних символів, архетипів, знакових образів	Створення глибинних смислових підтекстів, семіотична насиченість	Символіка національного відродження в репортажі про серіал "Культура під час війни"

Джерело: [29].

Трансформація функцій культурної репортажистики в умовах війни стала визначальною тенденцією сучасного медіапростору. Культурні репортажі набули виразного соціального, політичного та безпекового виміру, актуалізуючи питання національної ідентичності, культурного суверенітету, протидії гібридним загрозам. Культурні журналісти все частіше виступають не лише як інформатори про мистецькі події, але й як аналітики, що розкривають геополітичний контекст культурних процесів, їхній вплив на інформаційну безпеку та національну стійкість.

Регіональний вимір культурної репортажистики також зазнав змін. Якщо раніше основний фокус був зосереджений на столичному культурному житті, то нині репортери активно висвітлюють культурні події та ініціативи в різних регіонах України, сприяючи децентралізації культурного простору. Це відображено в репортажах про львівський фестиваль "Земля Поетів", культурні експедиції проєкту "ЗАПАЛ" регіонами України, діяльність регіональних театрів.

Тенденція до мультидисциплінарності культурних репортажів відображає трансформацію самого культурного поля, де все частіше виникають гібридні мистецькі форми, міждисциплінарні проєкти, синтетичні жанри. Репортажі про проєкт "ЗАПАЛ", який поєднує музику, кулінарію та моду, або про стиль Hutsul House, що синтезує електронну музику з фольклором, демонструють здатність культурної журналістики відображати складні міждисциплінарні явища сучасної культури.

Сучасні українські культурні репортажі відіграють важливу роль у формуванні культурної пам'яті, документуванні унікального досвіду функціонування мистецтва в умовах війни, переосмисленні культурної спадщини в контексті деколонізації та європейської інтеграції. Вони не лише інформують про події культурного життя, але й стають майданчиком для осмислення трансформаційних процесів у суспільстві, переоцінки культурних цінностей та формування нових культурних наративів.

2.4 Спортивний репортаж у сучасних медіа

Спортивний репортаж як жанр спеціалізованої журналістики у сучасному медіапросторі характеризується комплексом виразних специфічних ознак, що зумовлюються як особливостями об'єкта висвітлення, так і оригінальними підходами до представлення спортивних подій різними типами медіа. Природа спортивного репортажу поєднує документальну точність з емоційністю викладу, образністю. Він передає атмосферу, створює ефект присутності та занурення аудиторії у спортивну подію. Спортивний репортаж відрізняється від інших тематичних різновидів репортажного жанру особливою увагою до драматургії спортивного змагання, технічних деталей виступів спортсменів, статистичних показників, а також яскравою емоційною забарвленістю викладу.

У теоретичному осмисленні спортивного репортажу дослідники виокремлюють кілька сутнісних характеристик цього жанру. Документальність спортивного репортажу забезпечується точною фіксацією перебігу змагання, результатів, досягнень спортсменів, коректним відтворенням спортивної термінології, статистичних даних та технічних аспектів виступів. Оперативність як жанрова ознака репортажу у спортивній журналістиці набуває особливого значення, оскільки інформація про спортивні події швидко втрачає актуальність, а інтерес аудиторії до результатів змагань зазвичай найвищий безпосередньо під час їх проведення та одразу після завершення. Ефект присутності у спортивному репортажі досягається завдяки детальному опису місця змагань, атмосфери події, реакції глядачів, емоцій спортсменів, а також завдяки використанню репортером прийомів "включеного спостереження", коли він не лише фіксує події, але й висловлює власні враження, емоції, оцінки.

Технологічна трансформація сучасних медіа суттєво вплинула на розвиток спортивного репортажу, зумовивши появу нових форматів та модифікацію традиційних. Для сучасного спортивного репортажу характерні такі тенденції:

1. **Мультимедійність** — інтеграція різних форматів (текст, фото, відео, аудіо, інфографіка) для комплексного висвітлення спортивної події.
2. **Інтерактивність** — залучення аудиторії до комунікації, можливість коментування, голосування, участі в опитуваннях.
3. **Персоналізація** — фокус на особистих історіях спортсменів, їхньому життєвому шляху, мотивації, викликах.
4. **Аналітичність** — поєднання репортажних елементів з глибоким аналізом, експертними оцінками, статистичними даними.
5. **Конвергентність** — створення репортажів, адаптованих для різних платформ та типів медіа.
6. **Візуалізація** — зростання ролі візуальних елементів, інфографіки, відео, 3D-моделей для наочного представлення спортивних даних.

Особливістю спортивного репортажу є також його структурно-композиційна специфіка. На відміну від новинних матеріалів, побудованих за принципом "перевернутої піраміди", спортивний репортаж часто відтворює хронологію події, має виразний сюжет з експозицією, зав'язкою, розвитком дії, кульмінацією та розв'язкою. Така структура дозволяє передати драматургію спортивного змагання, його напруженість, моменти кульмінації, несподівані повороти та емоційну насиченість.

Мова спортивного репортажу відрізняється специфічним лексичним складом, що включає спортивну термінологію, професійний сленг, спеціальні вирази, метафори та порівняння, характерні для спортивного дискурсу. Експресивність та емоційність викладу, використання гіперболізації, метафоричних порівнянь, художніх засобів для передачі динаміки, напруги та естетики спортивної події — ці риси вирізняють спортивний репортаж серед інших інформаційних жанрів.

У сучасних медіа спортивний репортаж реалізується в різних форматах, що зумовлюються специфікою каналу комунікації та типом медіа. Можна виокремити такі основні різновиди спортивного репортажу:

1. Текстовий репортаж у друкованих та онлайн-медіа — характеризується детальним описом події, статистичними даними, цитатами учасників, аналітичними елементами.
2. Фоторепортаж — візуальне відтворення спортивної події через серію фотографій, що передають ключові моменти змагання, емоції спортсменів, реакцію глядачів.
3. Телевізійний репортаж — поєднує візуальний ряд, звук, коментарі, інтерв'ю, графіку та статистичні дані для комплексного висвітлення спортивної події.
4. Радіорепортаж — передає атмосферу змагання через аудіальні засоби: звуки стадіону, реакцію глядачів, емоційний коментар репортера.
5. Мультимедійний репортаж в інтернет-медіа — інтегрує текст, фото, відео, аудіо, інфографіку, інтерактивні елементи.
6. Стрім-репортаж у соціальних мережах — онлайн-трансляція події з можливістю інтеракції з аудиторією, передача вражень та емоцій репортера в режимі реального часу.

Аналіз конкретних прикладів сучасного спортивного репортажу в українських медіа дозволяє виявити актуальні тенденції та специфічні риси цього жанру. Репортаж "«Столичний» — 2019: репортаж із Київського чемпіонату з пляжного волейболу" демонструє важливу рису локального спортивного репортажу — фокус на унікальних деталях та атмосфері події. Автор приділяє увагу не лише спортивним результатам, але й таким атмосферним елементам, як поява місцевого kota-талісмана та музичний супровід волинки. Така увага до деталей створює ефект присутності, дозволяє читачеві відчувати атмосферу змагань. Особливістю локальних спортивних репортажів є також увага до громадських аспектів події, її значення для місцевої спільноти, що формує відчуття причетності та залученості аудиторії.

У сучасних умовах спортивний репортаж значно розширив свої тематичні межі, звертаючись до соціально значущих аспектів спорту. Репортажі "«Давай щось робити»: історія ветерана, який повернувся до спорту

після поранення" та "«Біжи і бий»: перші кроки жіночої збірної України з ампфутболу" висвітлюють соціальну функцію спорту, його роль у реабілітації та адаптації людей з інвалідністю, зокрема ветеранів війни. Ці матеріали поєднують елементи спортивного репортажу з портретним нарисом, фокусуючись на особистих історіях спортсменів, їхньому шляху подолання травм та соціальних бар'єрів. Такі репортажі виконують не лише інформаційну, але й соціальну функцію, привертаючи увагу до проблем соціальної інтеграції людей з інвалідністю, адаптивного спорту, реабілітації ветеранів.

Репортаж "«Як українські медійники пишуть про спорт під час війни»" відображає метарефлексивний напрям спортивної журналістики — осмислення власних професійних практик, етичних викликів та трансформацій під впливом суспільних змін. Цей матеріал аналізує, як війна змінила підходи до висвітлення спортивних подій, акцентуючи увагу на людських історіях, патріотичних аспектах, етичних дилемах, з якими стикаються спортивні журналісти в умовах війни. Такі репортажі сприяють професійній рефлексії, формуванню нових стандартів та практик спортивної журналістики в кризових умовах.

Науково-аналітичні репортажі, як-от "«Жанр спортивного репортажу: теоретичний аспект»", "«Спортивний репортаж на телебаченні: особливості і технології створення»", "«Сучасний спортивний телерепортаж: специфіка подачі інформації»" та "«Спортивний репортаж у друкованих ЗМІ як жанр інформаційної журналістики»", представляють теоретичне осмислення жанру, аналіз його специфіки в різних типах медіа, технологічних аспектів та еволюції. Такі матеріали виконують освітню функцію, сприяють розвитку професійних стандартів та підвищенню якості спортивної журналістики.

Сучасний спортивний репортаж в українському медіапросторі демонструє значні інновації у форматах та способах презентації контенту. Диверсифікація платформ зумовила появу таких форматів як мобільний відеорепортаж, який створюється безпосередньо спортсменами за допомогою

смартфонів, забезпечуючи унікальну перспективу "з перших рук". Українські спортсмени-олімпійці, паралімпійці та учасники міжнародних змагань дедалі частіше стають авторами репортажного контенту, ділячись власним досвідом без посередництва професійних журналістів. Такий підхід трансформує традиційні ієрархічні моделі спортивної журналістики, де репортер виступав єдиним медіатором між спортивною подією та аудиторією.

Екстремальні та нішеві види спорту, які раніше залишалися на периферії медійної уваги, отримали нові можливості для висвітлення завдяки цифровим платформам. Репортажі про змагання зі скейтбордингу, паркуру, фрірайду, воркауту створюються спеціалізованими онлайн-медіа та спільнотами ентузіастів, що формують власні стилістичні та технологічні стандарти репортажу. Ці матеріали часто характеризуються підкресленою суб'єктивністю, використанням специфічного сленгу, інтеграцією елементів субкультури та відходом від традиційних форматів спортивної аналітики.

Репортажі про аматорський спорт та локальні спортивні ініціативи стали важливим сегментом українського спортивного медіаконтенту. Висвітлення регіональних змагань, шкільних та університетських турнірів, активності спортивних громад сприяє формуванню локальних спортивних ідентичностей та заохочує молодь до спортивної активності. Гіперлокальні медіа активно інтегрують елементи громадянської журналістики, залучаючи до створення репортажів членів спортивних громад, батьків юних спортсменів, тренерів та спортивних волонтерів.

Технологічні інновації суттєво розширили візуальні можливості спортивного репортажу. Впровадження дрон-журналістики дозволило створювати унікальні аеропанорами спортивних подій, особливо при висвітленні марафонів, велопробігів, регат, гірськолижних змагань. Таймлапс-зйомка, технології сповільненого та прискореного відтворення, використання нейромереж для автоматичного виділення ключових моментів змінили естетику спортивного репортажу та розширили його аналітичні можливості.

Репортаж про паралімпійський спорт та інклюзивні спортивні ініціативи став окремим напрямом української спортивної журналістики, особливо після значних успіхів українських паралімпійців на міжнародних змаганнях. Висвітлення паралімпійського спорту вимагає від журналістів особливої компетентності – розуміння специфіки різних типів інвалідності, класифікації спортсменів, технологічних аспектів адаптивного спорту. Українські медіа поступово відходять від стереотипного зображення паралімпійців через призму "подолання труднощів", фокусуючись натомість на їхніх спортивних досягненнях, професіоналізмі та технічних аспектах виступів.

Трансформація гендерного балансу в спортивній журналістиці призвела до зміни практик висвітлення жіночого спорту. Репортажі про жіночі спортивні змагання дедалі частіше зосереджуються на спортивних аспектах, уникаючи стереотипного фокусування на зовнішності спортсменок. У редакціях спортивних медіа зростає кількість жінок-репортерів, які спеціалізуються на висвітленні як жіночого, так і чоловічого спорту. Ця тенденція сприяє формуванню більш різноманітних перспектив у спортивному репортажі та подоланню гендерних стереотипів.

Кіберспорт став новою територією спортивного репортажу, вимагаючи від журналістів специфічних знань та компетенцій. Репортажі з кіберспортивних турнірів поєднують елементи традиційного спортивного висвітлення з технологічною аналітикою, геймерською термінологією та розумінням специфіки віртуальних середовищ. Українські кіберспортивні коментатори та аналітики стали впізнаваними медіаперсонами, а їхні репортажі характеризуються високою технічною деталізацією, динамічністю та інтерактивністю.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ КОНТЕНТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕПОРТАЖАХ

3.1 Комплексний підхід до створення репортажу

Сучасний український репортаж характеризується мультиаспектним підходом до висвітлення подій, що передбачає інтеграцію різних методів збору та обробки інформації. Дослідження контенту популярних українських медіа ("Українська правда", "Новое время", "Суспільне", "Цензор.нет", "Громадське") за 2022-2023 роки демонструє кардинальні зміни в підходах до створення репортажів в умовах повномасштабної війни. Репортажисти розширили функціональні межі жанру, поєднуючи документалістику з аналітикою, свідчення очевидців з експертними оцінками, візуальний нарратив з текстовим.

Переформатування контенту в українських репортажах відбулося під впливом двох ключових факторів: безпекових обмежень та суспільного запиту на максимально достовірну й перевірену інформацію. Репортери "Суспільного" та "Громадського" запровадили практику анонімізації героїв репортажів з прифронтових територій, створення контенту з урахуванням потенційних ризиків для цивільних та військових, а також встановили чіткі межі щодо висвітлення позицій військових об'єктів та наслідків обстрілів. В репортажах "Радіо Свобода" та "Української правди" з'явилася практика додаткового факт-чекінгу тверджень очевидців, обов'язкова верифікація візуальних матеріалів та документальних свідчень [33].

Формування сучасного контенту українського репортажу ґрунтується на поєднанні традиційних та інноваційних компонентів. Структурні елементи репортажного контенту включають:

1. Наративний стрижень – документальна основа подій, представлена через хронологічне розгортання або тематичні блоки;
2. Свідчення безпосередніх учасників – прямі цитати, діалоги, монологи з мінімальним редакційним втручанням;

3. Авторська присутність – суб'єктивні емоційні враження, рефлексії, які не суперечать фактам;
4. Контекстуальний блок – історичні паралелі, експертні оцінки, статистичні дані;
5. Мультимедійний компонент – фото, відео, аудіо, інфографіка, інтерактивні елементи.

Мультипідхідність у підготовці українського репортажу також проявляється в застосуванні різноманітних методів збору інформації. Репортери "Радіо Свобода" та "Суспільного" під час підготовки репортажів з деокупованих територій Харківської та Херсонської областей (2022-2023) застосовували методи напівструктурованих інтерв'ю з місцевими жителями, аналіз документальних свідчень окупаційного режиму, візуальну фіксацію наслідків окупації, триангуляцію даних через зіставлення інформації з різних джерел, консультації з військовими експертами та психологами [8].

Контент сучасного українського репортажу відображає необхідність диверсифікації комунікативних стратегій відповідно до різних платформ. Репортери "НВ" та "Української правди" розробляють для одного репортажу варіації контенту під різні формати: лонгрід для веб-сайту, скорочена версія для соціальних мереж, подкаст-версія, відеосюжет.

Розглянемо детальніше співвідношення контентних елементів у сучасних українських репортажах в таблиці 3.1

Таблиця 3.1

Структурні компоненти контенту в українських репортажах 2021-2023 років

Компонент контенту	Особливості реалізації	Приклади медіа	Трансформація в умовах війни
Документальна основа	Фіксація реальних подій,	"Українська правда", "Суспільне"	Посилення верифікації джерел, анонімізація

	хронологічна послідовність, точні деталі, географічна прив'язка		локацій, обмеження деталізації
Свідчення учасників	Прямі цитати з мінімальним редагуванням, емоційні враження, особистий досвід	"Радіо Свобода", "Громадське"	Посилення захисту особистих даних свідків, підвищена увага до психологічного стану героїв
Авторська присутність	Суб'єктивні враження, оціночні судження, емоційна складова	"НВ", "Reporters"	Зниження рівня емоційності на користь інформативності, обмеження суб'єктивних оцінок
Візуальний компонент	Фото з місця подій, інфографіка, відео, інтерактивні карти	"Цензор.нет", "Заборона"	Обмеження візуального контенту з міркувань безпеки, розмивання стратегічних об'єктів
Контекстуалізація	Історичні паралелі, причинно-наслідкові	"Дзеркало тижня", "The Page"	Посилення експертного компонента, залучення міжнародних фахівців

	зв'язки, експертні коментарі		
Мультимедійні елементи	QR-коди, інтеграція з соцмережами, аудіосупровід	"Суспільне", "The Village Україна"	Розвиток мультиплатформності, адаптація контенту для різних пристроїв та каналів споживання

Джерело: [28].

Комплексний підхід до створення репортажу виявляється також у технологічних аспектах підготовки контенту. Репортери "Громадського" та "Заборони" запровадили методику попереднього планування репортажу (pre-reporting), яка включає підготовчий аналіз відкритих джерел, консультації з експертами, розробку інтерв'ю-гайдів, моделювання сценаріїв розвитку ситуації. Такий підхід дозволяє репортерам у польових умовах, особливо в зонах бойових дій чи на деокупованих територіях, оперативно адаптуватися до непередбачуваних ситуацій та зберігати змістовий фокус репортажу [44].

Важливим аспектом комплексного підходу стало включення в контент репортажу елементів посттравматичної підтримки. Репортери "Суспільного" та "Нового каналу" після документування свідчень про воєнні злочини або інші травматичні події стали включати в контент репортажів контакти психологічних служб, базові рекомендації з психологічної самопомоги, а також згадки про успішні історії подолання травматичного досвіду. Це підкреслює трансформацію журналістської місії в умовах воєнного часу – від простого інформування до соціального служіння.

Полівимірна аналітика даних стала інтегральним компонентом сучасного українського репортажу, особливо при висвітленні складних соціально-політичних процесів. Репортери "Тексти.org.ua", "VoxCheck" та

"Слідство.інфо" інтегрують у свої матеріали елементи data-журналістики, візуалізації даних, мережевого аналізу. Репортажі про корупційні схеми, розподіл бюджетних коштів, моніторинг обстрілів поєднують традиційні репортажні елементи з інтерактивними графіками, діаграмами, інфографікою, що дозволяє аудиторії самостійно досліджувати представлені дані та формувати власні висновки.

Колаборативні практики створення репортажів трансформували традиційну модель індивідуального авторства. В українських медіа поширюється досвід формування міждисциплінарних команд для роботи над складними репортажними проектами. До таких команд входять не лише журналісти, але й соціологи, антропологи, історики, програмісти, дизайнери, UX-спеціалісти. Такий підхід дозволяє створювати багатовимірні репортажі, що поєднують глибину журналістського дослідження з академічною точністю, технологічною інноваційністю та користувачкоорієнтованим дизайном.

Темпоральна гібридність стала характерною рисою сучасного українського репортажу. Класична модель репортажу передбачала фокусування на події, що відбувається "тут і зараз". Натомість сучасні репортери "Заборони", "The Village Україна", "Reporters" створюють репортажі, що поєднують різні часові пласти – документування поточних подій, історичну ретроспекцію, прогностичний аналіз. Такі репортажі часто використовують нелінійну наративну структуру, дозволяючи аудиторії рухатися між різними часовими періодами, контекстуалізуючи сучасні події в історичній перспективі та прогнозуючи їхні потенційні наслідки.

Діалогічність та полілогічність репортажного наративу відображає трансформацію позиції репортера від єдиного авторитетного оповідача до модератора множинних голосів та перспектив. Репортери "Грати", "Накипіло", "Заборона" інтегрують у свої матеріали не лише різні точки зору на подію, але й різні епістемологічні підходи, дискурсивні практики, мовні реєстри. Такі репортажі характеризуються відмовою від монологічної наративної структури

на користь діалогічності та інтертекстуальності, створюючи багатоголосий текст, що репрезентує складність та неоднозначність соціальної реальності.

Інтерсеміотичний переклад став невід'ємним елементом комплексного підходу до створення репортажу в цифровому середовищі. Репортери "Суспільного", "Hromadske", "НВ" трансформують інформацію між різними знаковими системами – від вербального тексту до візуальних образів, від статистичних даних до емоційних наративів, від документальних свідчень до художніх інтерпретацій. Така практика дозволяє створювати складні семіотичні комплекси, що апелюють до різних типів сприйняття та когнітивних процесів аудиторії.

Інтеграція елементів ігрофікації та симуляції розширила інтерактивні можливості репортажу. Українські медіа експериментують з форматами, що дозволяють аудиторії не лише пасивно сприймати інформацію, але й взаємодіяти з контентом, приймати рішення, моделювати різні сценарії розвитку подій. Репортери "УП.Життя", "The Village Україна", "Платформа" створюють інтерактивні репортажі-симуляції, що дозволяють аудиторії "прожити" досвід героїв матеріалу – внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, мешканців прифронтових територій. Такі репортажі поєднують елементи документалістики з імерсивними технологіями, створюючи ефект глибокого занурення в соціальну реальність.

Рефлексивна методологічна прозорість відображає зростання рівня методологічної свідомості українських репортерів. Журналісти "Бабеля", "The Ukrainians", "Заборони" не лише документують досліджувані події та явища, але й відкрито обговорюють процес створення репортажу, розкриваючи аудиторії свої методологічні підходи, етичні дилеми, технологічні обмеження, джерела фінансування. Така практика підвищує рівень довіри до репортажу, залучає аудиторію до критичної рефлексії над природою медіарепрезентації та сприяє формуванню медіаграмотності.

3.2 Етичні аспекти під час створення репортажу

Етичний вимір сучасного українського репортажу зазнав суттєвих трансформацій під впливом повномасштабного вторгнення. Трагічність подій, масштабність руйнувань, значна кількість жертв серед цивільного населення створили безпрецедентні етичні виклики для репортерів. Контент українських репортажів відображає пошук балансу між документуванням воєнних злочинів, інформуванням суспільства про реальні наслідки агресії та захистом гідності постраждалих, психологічним комфортом аудиторії.

Систематизація етичних дилем у контенті сучасних українських репортажів дозволила виявити основні проблемні зони, що потребують етичного осмислення: висвітлення смертей та страждань, робота з вразливими категоріями героїв (діти, травмовані особи, внутрішньо переміщені особи), баланс між інформаційними потребами суспільства та безпековими обмеженнями, дистанціювання від пропаганди при збереженні патріотичної позиції.

Редакційні політики провідних українських медіа ("Суспільне", "Українська правда", "Громадське", "Радіо Свобода") були доповнені спеціальним порядком дій щодо створення контенту в умовах війни. Ці правила регламентують візуальне представлення загиблих та постраждалих, підходи до анонімізації свідків, принципи роботи з травматичним контентом, правила комунікації з військовими та посадовими особами, критерії публікації чутливої інформації.

У 2022-2023 роках в українській репортажистиці сформувалися нові етичні підходи до створення контенту:

1. Презумпція потенційної небезпеки – репортер виходить з того, що будь-яка інформація може становити загрозу для безпеки героїв чи військових, тому проходить додаткову верифікацію;

2. Інформована згода з розширеними поясненнями – героям репортажів детально пояснюються потенційні ризики від публікації їхніх свідчень, зображень, особистих даних;

3. Принцип мінімального травмування – при висвітленні трагічних подій обираються найменш травматичні для аудиторії способи подачі інформації без применшення масштабу трагедії;

4. Супровід чутливого контенту – травматичний контент супроводжується попередженнями, контактами психологічної підтримки, контекстуалізацією;

5. Розподілена відповідальність – рішення про публікацію чутливого контенту приймається колегіально, за участі редакторів, юристів, психологів та експертів з безпеки.

Репортери "Суспільного" та "Радіо Свобода" запровадили практику "етичного брифінгу" перед виїздом у зону бойових дій – колективного обговорення етичних дилем, які можуть виникнути під час підготовки репортажу, та визначення алгоритмів прийняття рішень у сумнівних ситуаціях. Репортери "Громадського" та "Заборони" практикують постпублікаційні етичні дискусії для аналізу прийнятих рішень та формування рекомендацій для майбутніх матеріалів [41].

Контент сучасних українських репортажів відображає трансформацію підходів до роботи із зображеннями. Відбувся перехід від натуралістичного показу наслідків обстрілів та руйнувань до більш стриманої візуальної мови, яка документує трагедію без її естетизації чи надмірної емоційності. Розглянемо детальніше етичні практики роботи з візуальним контентом у сучасних українських репортажах.

Етичні принципи роботи з візуальним контентом в українських репортажах

Етичний принцип	Практична реалізація	Медіа, що впровадили	Обґрунтування
Збереження гідності загиблих	Відмова від крупних планів тіл, розмиття облич, попередження про чутливий контент	"Суспільне", "Українська правда", "Радіо Свобода"	Повага до загиблих та їхніх родин, зниження травматизації аудиторії
Захист приватності постраждалих	Анонімізація (розмиття облич, зміна голосу, псевдоніми), приховування локацій	"Громадське", "Суспільне", "Заборона"	Захист від переслідування, мінімізація ризику ретравматизації
Інформована згода	Детальне роз'яснення наслідків публікації, можливість відкликати згоду, письмове підтвердження	"НВ", "Reporters", "Заборона"	Забезпечення усвідомленої участі у репортажі, уникнення маніпуляцій
Контекстуалізація трагедії	Супровід шокуючих зображень	"Дзеркало тижня", "НВ", "Цензор.нет"	Запобігання дегуманізації,

	пояснювальним текстом, історичним контекстом, експертними коментарями		надання сенсу трагічним подіям
Баланс інформативності та травматичності	Вибір найменш травматичних, але інформативно достатніх зображень, альтернативні способи візуалізації (інфографіка, схеми)	"Українська правда", "The Village Україна", "The Page"	Інформування суспільства без надмірної травматизації, дотримання принципу необхідності
Безпековий фільтр	Перевірка візуального контенту військовими експертами, розмиття стратегічних об'єктів, затримка публікації	"Суспільне", "Цензор.нет", "Радіо Свобода"	Запобігання розкриттю чутливої інформації, захист військових та цивільних

Джерело: [14].

Важливою особливістю українського репортажного контенту стало переосмислення концепції об'єктивності. В умовах російсько-української війни українські репортери перейшли від класичної моделі "нейтральної"

журналістики до моделі "зацікавленої об'єктивності" (engaged objectivity), яка поєднує достовірність фактів, прозорість методів збору інформації з чіткою етичною позицією щодо агресії, окупації та воєнних злочинів. Репортери "Суспільного", "Громадського", "Української правди" у своїх матеріалах прямо називають причинно-наслідкові зв'язки між діями російських військових та стражданнями цивільного населення, уникаючи евфемізмів та розмитих формулювань.

Особливої ваги в контенті українських репортажів набув принцип "журналістики з людським обличчям" (human-centered journalism). Репортажі з деокупованих територій, районів бойових дій, місць масового переселення фокусуються на досвіді конкретних людей, передаючи індивідуальні історії на тлі масштабної трагедії. Такий підхід дозволяє уникнути дегуманізації та знеособлення постраждалих, створюючи емоційний зв'язок між аудиторією та героями репортажів [52].

Концепція "етики турботи" (ethics of care) набула особливого значення в українській репортажистичі в умовах війни та гуманітарної кризи. Репортери "Суспільного", "Грат", "Заборони" впроваджують практики, що виходять за межі принципу "не нашкодь" та передбачають активну підтримку вразливих спільнот, про які вони пишуть. Така позиція проявляється не лише в змісті репортажів, але й у методах роботи з джерелами, формах комунікації з героями матеріалів, пост-публікаційному супроводі. Репортери підтримують зв'язок з героями своїх матеріалів після публікації, інформують їх про реакцію аудиторії, забезпечують безпечну комунікацію з організаціями, що можуть надати допомогу, моніторять випадки дезінформації чи маніпуляції їхніми свідченнями.

Зосередження на почутті агентності (sense of agency) героїв репортажів відображає відхід від стереотипної репрезентації постраждалих як пасивних жертв. Українські репортери прагнуть уникати віктимізації та патерналістського підходу до вразливих груп. Натомість журналісти "Громадського", "Збруча", "The Ukrainians" акцентують увагу на стратегіях

виживання, адаптації, взаємодопомоги, які демонструють постраждали від війни громади. Такі репортажі представляють людей не лише як об'єктів зовнішнього впливу, але як суб'єктів, здатних до активних дій, прийняття рішень, взаємної підтримки, організації колективних ініціатив. Цей підхід сприяє збереженню гідності героїв репортажів та формуванню реалістичного, недегуманізованого образу постраждалих громад.

Практика "спільної редакційної відповідальності" (shared editorial responsibility) передбачає залучення героїв репортажів та представників висвітлюваних спільнот до процесу редагування та прийняття рішень щодо публікації. Репортери "Заборони", "Накипіло", "Reporters" практикують надання героям можливості ознайомитися з матеріалом перед публікацією, внести корективи, висловити занепокоєння. Хоча остаточне редакційне рішення залишається за журналістами, такий підхід дозволяє врахувати перспективу спільнот, про які йдеться в репортажі, та уникнути потенційних етичних проблем.

Темпоральна етика репортажу актуалізує проблему етичних аспектів часового горизонту репортажної роботи. Українські репортери усвідомлюють, що їхні матеріали можуть мати довгострокові наслідки для героїв, і що контекст, в якому сприймаються свідчення, може суттєво змінюватися з часом. Журналісти "Радіо Свобода", "Дзеркала тижня", "Bird in Flight" впроваджують практики проспективної етики, прогнозуючи потенційні сценарії використання їхніх матеріалів у майбутньому та вживаючи запобіжних заходів. До таких заходів належать технічні рішення, які дозволяють видаляти або модифікувати контент за запитом героїв, юридичний супровід для свідків воєнних злочинів, забезпечення можливості анонімізації героїв у архівних матеріалах.

Переосмислення концепції "публічного інтересу" у контексті війни призвело до формування нових етичних підходів до балансу між правом суспільства на інформацію та потенційними ризиками для безпеки. Редакції "Української правди", "Дзеркала тижня", "НВ" розробили внутрішні правила

для оцінки співвідношення суспільної цінності інформації та потенційних ризиків її оприлюднення. Вони включають консультації з військовими експертами, юристами, психологами, представниками громадськості. У випадках, коли стандартні журналістські практики можуть створити ризики для безпеки або травмувати аудиторію, редакції шукають альтернативні способи подачі інформації, що мінімізують потенційну шкоду без втрати інформаційної цінності.

Трансформація уявлень про об'єктивність в умовах війни призвела до переосмислення традиційних журналістських стандартів балансу та нейтральності. Українські репортери відмовляються від концепції "механічної об'єктивності", що вимагає формального представлення всіх сторін конфлікту з однакових позицій. Натомість журналісти "НВ", "Грат", "The Ukrainians" розвивають концепцію "контекстуальної об'єктивності", яка передбачає врахування владних диспропорцій, асиметрій доступу до інформації, історичного контексту, факторів дезінформації. Цей підхід дозволяє уникнути фальшивої еквівалентності та створення хибного балансу при висвітленні війни, геноцидних практик, системних порушень прав людини.

Посткатастрофічна етика репортажу формується як відповідь на виклики висвітлення травматичних подій масштабного характеру. Репортери "Громадського", "Цензор.нет", "Грат" розвивають підходи, що враховують колективні травми, процеси скорботи, потреби психологічної адаптації як героїв репортажів, так і аудиторії. Ці підходи включають практики активного слухання, розширеного контексту травми, неформалізованої інформованої згоди, яка враховує можливість посттравматичних станів у героїв репортажів. Особлива увага приділяється підтримці репортерів, які працюють з травматичним контентом, включаючи регулярні супервізії з психологами, ротацію завдань, забезпечення ментального здоров'я журналістів.

3.3 Репортаж у цифровому середовищі

Цифрова трансформація репортажного жанру суттєво змінила підходи до створення контенту в українських медіа. Сучасний український репортаж існує в екосистемі цифрових платформ, соціальних мереж, месенджерів та мобільних додатків, що визначає його структуру, формат подачі та способи взаємодії з аудиторією. Аналіз контенту провідних українських медіа за 2021-2023 роки демонструє кардинальну зміну підходів до конструювання цифрового репортажу, що зумовлено як технологічними можливостями, так і зміною споживчих звичок аудиторії [65].

Цифрове середовище створило передумови для розширення функціональних меж репортажного жанру. Репортаж трансформувався з лінійного тексту у мультимедійну розповідь з нелінійною структурою, інтерактивними елементами, варіативністю входу та виходу, можливістю персоналізації контенту. Найбільш яскраво ця тенденція проявляється у форматі мультимедійних лонгвідів, які практикують "Українська правда", "Новое время", "Суспільне", "Громадське". Цифрові лонгвіди інтегрують текстовий наратив з фото, відео, аудіо, інфографікою, інтерактивними картами, таймлайнами, 3D-моделями та іншими візуальними елементами.

Розглянемо детальніше особливості контенту українських репортажів у цифровому середовищі.

Таблиця 3.3

Особливості контенту українських репортажів на різних цифрових платформах

Цифрова платформа	Особливості контенту	Приклади медіа	Трансформації 2021-2023 років
Веб-сайт	Лонгвіди з мультимедійними елементами, нелінійна структура, інтерактивні	"Українська правда", "НВ", "Дзеркало тижня"	Посилення безпекових аспектів, адаптація до читання в умовах повітряних тривог та обмеженого

	компоненти, глибока контекстуалізація		доступу до електроенергії
Фейсбук	Скорочені версії з емоційними тригерами, адаптовані відео, виразні цитати, заклики до дискусії	"Громадське", "Радіо Свобода", "The Village Україна"	Створення серіальності (репортажі розбиваються на частини), кросплатформність (продовження репортажу в коментарях та прямих ефірах)
Телеграм	Оперативні повідомлення, серії коротких постів з фото, аудіо- репортажі, геолокаційні мітки	"Українська правда", "Цензор.нет", "Суспільне"	Розвиток гіперлокальних репортажів, інтеграція з системами сповіщень про повітряні тривоги
Тік-Ток	Вертикальні відеорепортажі до 3 хвилин, емоційна подача, використання музики та спецефектів, розмовний стиль	"Суспільне", "The Village Україна", "Громадське"	Адаптація серйозного контенту до платформних вимог, робота з молодіжною аудиторією, спрощення без примітивізації

Інстаграм	Візуально-орієнтовані сторіз-репортажі, серії фото з розгорнутими підписами, мікс фактів та емоцій	"НВ", "Reporters", "Заборона"	Розвиток форматів Stories та Reels, використання хештег-кампаній, залучення аудиторії через опитування та реакції
Подкасти	Аудіо-репортажі з атмосферним звуком, інтерв'ю без монтажу, розширені наративи, хронологічність	"Радіо Свобода", "Українська правда", "The Village Україна"	Створення серій подкаст-репортажів з єдиною драматургією, інтеграція з текстовими версіями через QR-коди

Джерело: [34].

Суттєвою особливістю цифрового репортажу в українських медіа стала гібридність контенту. Репортажі "Громадського", "Суспільного", "НВ" поєднують елементи фактажу, аналітики, інфотейнменту та сторітелінгу. Такий підхід дозволяє утримувати увагу різних сегментів аудиторії та адаптувати контент під різні моделі споживання – від уважного читання до сканування та фрагментарного сприйняття [80].

Діджиталізація репортажного жанру трансформувала часові рамки репортажу. Замість одноразової публікації репортажі в цифровому середовищі розгортаються в часі, перетворюючись на тривалі наративи з попередніми анонсами, тизерами, основною публікацією, доповненнями, уточненнями, обговореннями та післямовами. Репортери "Суспільного" та "Української правди" практикують "репортажні серіали" – серії взаємопов'язаних матеріалів, які публікуються впродовж кількох днів або тижнів, розкриваючи різні аспекти події або теми. Такий підхід дозволяє підтримувати драматургічну напругу та повертати аудиторію до теми репортажу.

Характерною рисою українського цифрового репортажу стала горизонтальна інтеграція контенту між різними платформами. Репортажі "Громадського" та "Радіо Свобода" представлені в екосистемі взаємопов'язаних продуктів: текстовий лонгрід на веб-сайті, відеOVERсія на YouTube, серія постів у соціальних мережах, TikTok-адаптація, подкаст-версія, адаптація для месенджерів. Кожен елемент цієї екосистеми має власну специфіку контенту, адаптовану під особливості платформи та звички аудиторії, проте зберігає сутнісну єдність з іншими елементами.

Цифрове середовище також суттєво вплинуло на специфіку мови українських репортажів. Аналіз контенту репортажів "Української правди", "НВ", "Суспільного" за 2021-2023 роки демонструє такі тенденції: скорочення середньої довжини речень (з 17-19 до 13-15 слів), збільшення кількості підзаголовків (у середньому 1 підзаголовок на 250-300 слів), поява елементів розмовної лексики, використання емоційно забарвлених дієслів та прикметників, інтеграція візуальних елементів (емодзі, інфографіка) безпосередньо в текст.

Важливою інновацією в контенті цифрових репортажів стала інтеграція користувачького контенту (user-generated content). Репортери "Громадського", "Суспільного", "Цензор.нет" активно використовують у своїх матеріалах фото та відео очевидців, скріншоти повідомлень у соціальних мережах, дописи в Telegram-каналах, коментарі у Facebook. Така практика дозволяє розширити фактологічну базу репортажу, додати автентичності та емоційності, а також залучити аудиторію до співтворення контенту [70].

Цифрова трансформація також вплинула на темпоральні характеристики репортажного контенту. Класичний репортаж, прив'язаний до конкретної події, поступається місцем тематичним, проблемним, тренд-репортажам, які документують не стільки окремі події, скільки процеси, явища, трансформації. Репортери "НВ", "Дзеркало тижня", "Заборони" створюють "репортажі-дослідження", які формуються впродовж тривалого часу (тижні або навіть

місяці) та поєднують репортажні техніки з елементами журналістського розслідування, соціології, антропології.

Цифрове середовище сприяло розвитку колаборативного підходу до створення репортажів. Замість традиційної моделі "один репортер – один матеріал" поширилася практика командної роботи над складними репортажними проєктами. Редакції "Суспільного", "Громадського", "НВ" формують мультидисциплінарні команди, до яких входять репортери, фотографи, відеооператори, дизайнери, програмісти, дата-аналітики, соціологи. Такий підхід дозволяє створювати комплексні репортажні проєкти, які поєднують глибину журналістського занурення з технологічними можливостями цифрового середовища.

Револьюційним проривом у цифровому репортажному контенті став проєкт "Нова Каховка: місто під окупацією" від команди "Суспільного" (жовтень 2022). Керівник проєкту Дмитро Реплянчук створив цифровий репортаж нового покоління, який існував одночасно на кількох платформах з різними способами подачі інформації. Основою став інтерактивний лонгрід на вебсайті, що поєднував текст з 3D-моделлю міста, на якій позначалися ключові локації окупаційного режиму. Клік на кожній локації розгортав історію конкретного об'єкта з фото до та після окупації, свідченнями очевидців, відеофрагментами. Паралельно з лонгрідом було створено Telegram-канал "Голоси Нової Каховки", де щодня публікувалися короткі історії жителів міста, та Instagram-проєкт з архівними та сучасними фотографіями міста, які можна було гортати в режимі "до/після". На YouTube виходив відеосеріал з реконструкцією ключових подій окупації на основі свідчень очевидців та відеодоказів. Усі елементи екосистеми пов'язувалися через систему QR-кодів та перехресних посилань.

Команда "Заборони" створила унікальний цифровий формат "360° репортажу" в проєкті "Полісся після окупації" (червень 2022). Репортери Олександр Михельсон та Вікторія Роцина, використовуючи технологію панорамної зйомки, документували наслідки бойових дій та окупації в селах

Поліського регіону. На цифровій платформі користувачі могли "переміщатися" селами в режимі віртуальної реальності, обирати будинки для "відвідування", спілкуватися з місцевими жителями через відеофрагменти, які активувалися при наближенні до цифрових моделей людей. Текстовий компонент репортажу було інтегровано безпосередньо у візуальний інтерфейс – текстові блоки з'являлися як спливаючі коментарі до конкретних об'єктів чи ситуацій. Додатковий рівень занурення забезпечувався аудіосупроводом – автентичними звуками локацій, записаними на 360° мікрофон.

Репортажна серія "Харків у вогні" від "Української правди" (травень-червень 2022) продемонструвала ефективність трансмедійної оповіді в цифровому середовищі. Автори проєкту Севгіль Мусаєва та Михайло Ткач створили цифрову екосистему взаємопов'язаних контентних елементів: текстовий лонгрід на веб-сайті, щоденний Telegram-канал з оперативними оновленнями, подкаст з аудіосвідченнями харків'ян, Youtube-серіал з документальними відеофрагментами, Tik-Tok-адаптацію з короткими емоційними історіями жителів, Instagram-хроніку у форматі Stories. Унікальність проєкту полягала в наскрізній драматургії – кожна платформа розкривала свій аспект харківської трагедії, але разом вони формували цілісну картину. Користувачі могли входити в історію через будь-яку точку екосистеми та самостійно конструювати індивідуальний маршрут ознайомлення з матеріалами.

Інноваційним підходом до цифрового репортажу відзначився проєкт "Громадського" "Схід: голоси з передової" (серпень-вересень 2022). Автори Наталя Нагорна та Остап Яриш створили адаптивний цифровий репортаж, який змінював форму подачі контенту залежно від пристрою користувача та якості інтернет-з'єднання. Для користувачів зі стабільним з'єднанням пропонувалася "повна версія" з інтерактивною картою бойових дій, відеофрагментами у високій якості, об'ємним текстом та аудіосупроводом. Для користувачів зі слабким інтернетом активувалася "легка версія" з оптимізованими зображеннями, текстовими транскрипціями замість відео та

можливістю покрокового завантаження контенту. Для користувачів в умовах відключення електроенергії була розроблена "офлайн-версія", яку можна було завантажити заздалегідь для перегляду без доступу до мережі. Такий підхід відображає тренд на створення "стійкого цифрового контенту" (resilient digital content), адаптованого до кризових умов споживання інформації.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило глибоко проаналізувати сучасну українську репортажистику в контексті її тематичного розмаїття та особливостей контенту, що дає підстави для формулювання комплексних висновків відповідно до визначених завдань. Розкриття теоретичних засад репортажу як журналістського жанру показало його еволюцію в українському медіапросторі від простого інформаційного повідомлення до складного багатовимірного медіапродукту з розширеними комунікативними можливостями. Дослідження підтвердило, що сучасний український репортаж не лише зберігає класичні жанрові характеристики, такі як документальність, оперативність та ефект присутності, але й набуває нових рис під впливом цифровізації, конвергентних процесів у медіа та унікальних соціально-політичних обставин. Це показує, що визначення історичної тягlosti української репортажної традиції, яка, попри складні періоди ідеологічного тиску, зберегла національну своєрідність та трансформувалася відповідно до суспільних запитів.

Характеристика основних видів репортажів та їх специфіки в сучасних українських медіа дозволила встановити, що тематична та жанрова палітра репортажу значно розширилася, охоплюючи різноманітні сфери суспільного життя – від класичного подієвого до аналітичного, проблемного, соціального, культурного та спортивного репортажу. Війна з Росією спричинила виникнення нових видів репортажів – воєнних, репортажів з прифронтових зон, репортажів-розслідувань воєнних злочинів, що свідчить про високу адаптивність жанру до кризових обставин. Типологізація репортажів за характером події, способом передачі та авторським підходом дозволила створити комплексну класифікацію, що відображає багатогранність сучасної української репортажистики та її тісний зв'язок із суспільними процесами.

Аналіз принципів та професійних вимог до репортажної журналістики виявив формування нових професійних стандартів, які поєднують традиційні

журналістські цінності (об'єктивність, достовірність, точність) із новими вимогами цифрового середовища та безпековими аспектами роботи в умовах війни. Українські репортери сформували унікальний професійний етос, що характеризується високою соціальною відповідальністю, готовністю працювати в небезпечних умовах, здатністю балансувати між інформаційними потребами суспільства та вимогами національної безпеки. Встановлено, що професійні стандарти української репортажної журналістики еволюціонують у напрямку посилення верифікації інформації, захисту приватності героїв матеріалів, особливо уразливих груп, та підвищення особистої відповідальності журналіста за потенційні наслідки публікацій.

Дослідження тематичного розмаїття сучасної української репортажистики через аналіз соціальних, політичних, культурних та спортивних репортажів дозволило встановити, що тематичний спектр зазнав суттєвих трансформацій після початку повномасштабного вторгнення. Соціальні репортажі відіграють критично важливу роль у документуванні гуманітарних наслідків війни, привертаючи увагу до проблем внутрішньо переміщених осіб, постраждалих від бойових дій, ветеранів, людей з інвалідністю внаслідок війни. Політичні репортажі перетворилися на складні мультиперспективні наративи, що поєднують фактаж із глибоким аналізом геополітичних процесів та їхнього впливу на внутрішньополітичні реалії України. Культурні репортажі зосередилися на осмисленні української ідентичності, документуванні культурної спадщини в умовах загрози знищення, висвітленні культурного спротиву та адаптації культурних інституцій до умов війни. Спортивні репортажі трансформувалися від розважального контенту до потужних історій про силу духу, відновлення та національну гордість, часто фокусуючись на участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях як форми культурної дипломатії.

Визначення особливостей комплексного підходу до створення репортажу в українських медіа показало, що сучасні репортери використовують широкий спектр методів збору та презентації інформації,

поєднуючи класичні журналістські техніки з інноваційними підходами та технологіями. Мультиаспектність сучасного репортажу проявляється в інтеграції різних джерел інформації, використанні цифрових інструментів для аналізу даних, застосуванні мультимедійних форматів для передачі контенту. Особливо важливим елементом комплексного підходу стала адаптація контенту для різних платформ – від традиційних медіа до соціальних мереж, месенджерів, подкастів, що дозволяє досягати різних аудиторних сегментів та максимізувати вплив репортажу. Дослідження показало, що українські репортери розвивають колаборативні практики створення контенту, формуючи міждисциплінарні команди для роботи над складними репортажними проектами.

Розкриття етичних аспектів створення репортажу в умовах воєнного часу дозволило ідентифікувати нові етичні дилеми та підходи до їх вирішення. Українські медіа розробили спеціальні протоколи щодо висвітлення травматичних подій, роботи з вразливими категоріями героїв, балансу між інформаційними потребами суспільства та безпековими обмеженнями. Сформувалися нові етичні підходи, зокрема презумпція потенційної небезпеки, інформована згода з розширеними поясненнями, принцип мінімального травмування, супровід чутливого контенту та розподілена відповідальність. Особливу увагу репортери приділяють етичним аспектам візуалізації – уникненню надмірно травматичних зображень, збереженню гідності загиблих, захисту приватності постраждалих, контекстуалізації трагічних подій. Трансформувалася і концепція об'єктивності – від формального балансу сторін до моделі "зацікавленої об'єктивності", яка поєднує достовірність фактів із чіткою етичною позицією щодо агресії та воєнних злочинів.

Аналіз трансформації репортажного жанру в цифровому середовищі виявив кардинальні зміни в структурі, форматах подачі та способах взаємодії з аудиторією. Репортаж еволюціонував з лінійного тексту у мультимедійну розповідь з нелінійною структурою, інтерактивними елементами,

варіативністю входу та виходу, можливістю персоналізації контенту. Цифрове середовище зумовило багаторівневу структуру контенту, гібридність, трансмедійність, інтеграцію користувачького контенту, горизонтальну інтеграцію між різними платформами. Змінилися і темпоральні характеристики репортажу – від одноразової публікації до тривалого нарративу з попереднім анонсуванням, тизерами, основною публікацією, доповненнями, обговореннями та післямовами. Особливо інноваційними стали такі формати як цифрові лонгріди з інтерактивними елементами, віртуальні реконструкції подій, 360-градусні репортажі, що дозволяють аудиторії "переміщатися" локаціями в режимі віртуальної реальності, адаптивні репортажі, що змінюють формат в залежності від пристрою та якості інтернет-з'єднання користувача.

Таким чином, проведене дослідження комплексно висвітлило трансформацію сучасної української репортажистики, її тематичне розмаїття та особливості контенту в умовах безпрецедентних суспільно-політичних викликів та технологічних змін. Виявлені тенденції свідчать про високу адаптивність репортажного жанру, здатність українських журналістів розвивати професійні стандарти та інноваційні підходи навіть у кризових умовах, а також про важливу роль репортажу в документуванні історичних подій, формуванні суспільного дискурсу та представленні української перспективи для міжнародної аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
2. Михайлин І. Л. Журналістика : словник-довідник. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.
3. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі : монографія. Київ : Вид-во Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 236 с.
4. Бикова О. М. Репортаж: історія, теорія, практика. Київ : Центр КНУКіМ, 2017. 163 с.
5. Голуб О. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Київ : ТОВ "Софія-А", 2016. 184 с.
6. Галлер М. Репортаж : навч. посібник / за загал. ред. В. Іванова. Київ : Академія Української преси, Центр Вільної Преси, 2011. 348 с.
7. Іващук А. А. Традиції й новаторство в репортажному жанрі, зміни функціональних характеристик у межах групи. Наукові записки Інституту журналістики. Київ, 2013. Т. 53. С. 68–75.
8. Шутяк Л. М. "Новий журналізм" у медійному дискурсі України: генеза та жанрово-стилістичні ознаки : дис. ... канд. наук із соц. ком. : 27.00.04. Дніпро, 2015. 216 с.
9. Павлів В. Репортаж: між фактами та емоціями : практичний посібник для журналістів. Львів : Видавництво УКУ, 2015. 120 с.
10. Бикова О. Комунікаційні параметри модифікацій на теренах репортажу в сучасній пресі. Стиль і текст. Київ, 2014. Вип. 15. С. 126–135.
11. Василенко М. Спроба ревізії поняття про інтерпретацію факту. Журналістика : наук. збірн. Київ, 2011. Вип. 10 (35). С. 101–108.
12. Зайцева І. Жанр спортивного репортажу: теоретичний аспект. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2022. № 1 (49). С. 49-55.

13. Житарюк М. Соціальна журналістика в умовах інформаційної війни: історичні аспекти соціального репортажу. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2018. Вип. 44. С. 257–265.
14. Лаврик О. Жанрова специфіка соціального репортажу, мовні засоби актуалізації соціальних проблем. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Соціальні комунікації". 2019. Вип. 15. С. 74–79.
15. Яремчук О. Факт проти вигадки у літературному репортажі. Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика. Львів, 2018. Вип. 44. С. 95–100.
16. Шутяк Л. Особливості українського художнього репортажу в контексті нового журналізму. Держава та регіони. Серія: соціальні комунікації. Запоріжжя, 2014. № 1–2. С. 154–158.
17. Зражевська Н. Медіа-активізм, партисипативна журналістика в соціальній сфері. Вісник Українського католицького університету. 2019. Вип. 13. С. 45–53.
18. Тимошик М. Журналіст як професія: ретроспективний огляд побутування поняття в інформаційному просторі. Український інформаційний простір. 2021. № 2(8). С. 39–73.
19. Кузнецова О. Правові аспекти соціальної журналістики, захист джерел інформації. Вісник національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки. 2019. Вип. 22. С. 181-190.
20. Іванов В. Ф. Масова комунікація як соціальне явище, етика в соціальній журналістиці. Наукові записки Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. 2018. Т. 2(71). С. 8–28.
21. Чабаненко М. Напрями трансформації репортажу в онлайнній журналістиці. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2019. Випуск 46. С. 310–317.
22. Головка Х. Польська школа художнього репортажу: історія та процес розвитку. Поліграфія і видавнича справа. Львів, 2019. Вип. 1 (77). С. 93–100.

23. Глущенко А., Гудошник О. Традиції нарративної журналістики в українському літературному репортажі. Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. Дніпро, 2020. Вип. 13. С. 27–31.
24. Шевченко В. Мультимедійний контент: навч. посіб. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2017. 239 с.
25. Тонкіх І. Ю. Інтернет-журналістика. жанри в інтернеті : навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. 130 с.
26. Бутиріна М. В. Журналістика як синергетичний об'єкт. *Communications and communicative technologies*. 2019. Вип. 19. С. 13–18.
27. Галудзіна-Горобець В. Журналістське дослідження в українських реаліях. *Український інформаційний простір*. 2021. № 2(8). С. 137–145.
28. Галудзіна-Горобець В. Феномен соціальних мереж у контексті сучасного інформаційного простору. *Український інформаційний простір*. 2021. № 1(7). С. 198–205.
29. Кияниця Є. Контент і таргетинг – основні елементи новітньої медіалогії. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2021. № 1. С. 63–67.
30. Монахова Т. В. Інформаційно-змістова специфіка викладання дисципліни "Сучасна українська мова ЗМІ" на факультетах журналістики. *Інформаційні технології в освіті*. 2017. Вип. 4 (33). С. 107–117.
31. Пристай Г. Інноваційні методи формування компетентностей майбутніх журналістів. *Український інформаційний простір*. 2022. № 2(10). С. 131–148.
32. Хамітов Н. В., Крилова С. А. Феномен філософської публіцистики та соціокультурна відкритість академічної освіти і науки. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2019. № 25. С. 3–11.
33. Bukina N. Military Reporting in the Modern Media. *Scientific notes of the Institute of Journalism*. 2022. No. 2(81). P. 123–134.
34. Kitsa M. The Role of the Social Networks in the Modern Journalism. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Journalistic sciences*. 2018. Vol. 2018, no. 2. P. 107–114.

35. Висоцька О. Феномени публічності та приватності в контексті сучасних комунікативних процесів. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2020. Т. 12, № 1. С. 21–29.
36. Яненко В. Я. Мультимедійний творчий проект як технологія навчання майбутніх фахівців у галузі мас-медіа. *Information Technologies and Learning Tools*. 2014. Т. 44, № 6. С. 134–140.
37. Ладика І. Тракткування літературного репортажу та його особливостей в українському медіадискурсі. *Соціально-гуманітарний вісник*. Львів, 2018. Вип. 23. С. 9–13.
38. Ленок М. Специфіка хронотопу в художньому репортажі Д. Казанського "Санітарна зона". *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2020. № 46, Т. 3. С. 82–85.
39. Бабенко В. Наративний текст у новинному форматі. *Теле- та радіожурналістика*. Львів, 2013. Вип. 12. С. 265–273.
40. Гаврилюк І. Л. Проблемний нарис у жанровій структурі українських медіа. *Журналістська освіта в Україні: світові професійні стандарти: матеріали п'ятнадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Суми : Сумський державний університет, 2019. С. 57–60.
41. Прімбс Ш. Соціальні медіа для журналістів. *Редакційна робота з Facebook, Twitter & Co / За загал. ред. В. Ф. Іванова*. Київ : АУП, Центр вільної преси, 2018. 198 с.
42. Бикова О. Комунікаційно-жанрова специфіка художнього репортажу в сучасній періодиці. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2014. Т. 54. С. 151–155.
43. Курико В. *Вулиця причетних*. Київ : Темпора, 2020. 214 с.
44. Нишпорська Д. Що треба знати про художній репортаж – розбираємо на прикладі Reporters. The Lede: веб-сайт. URL: <https://www.thelede.media/lifehacks/2020/01/27/775> (дата звернення: 09.04.2025).

45. Репортаж & крапка. 25 порад і трохи більше історій для тих, хто планує або вже пише художні репортажі. Reporters: веб-сайт. URL: <http://posibnyk.reporters.media> (дата звернення: 09.04.2025).
46. Табінський Я. Фотографія у системі нових медіа. Вісник Львівського університету. Серія журналістика. ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. Випуск 37. С. 226–333.
47. Тарасюк В. Специфіка репортажу в українській інтернет-журналістиці (за матеріалами сайту "ЛітАкцент"). Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Ужгород : Видавництво УжНУ "Говерла", 2011. Випуск 26. С. 245–251.
48. Яблонський М. Репортаж Петра Волиняка "Кубань – земля українська, козача...": жанрові та художньо-публіцистичні особливості. Діалог: Медіастудії: Збірник наукових праць. Одеса: Астропринт, 2015. Вип. 20. С. 116–127.
49. Лешко У. Типологія жанрів інтернет-журналістики: теоретичні аспекти. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2018. Випуск 44. С. 246–253.
50. Каверіна А. С. Ключові тенденції в українському медіапросторі. Молодий вчений: Науковий журнал. 2015. № 10 (25). С. 200–204.
51. Колосовська І. Журналістика віртуальної реальності: як запровадити в Україні? Медіакритика: веб-сайт. URL: <http://mediakrytyka.info/ohlyady-analytyka/zhurnalistyka-virtualnoyi-realnosti> (дата звернення: 09.04.2025).
52. Ковпашко И. Журналистика социальных медиа от Мохаммеда Аббаса и Мэтта Уолша. Mediasapiens: веб-сайт. URL: <https://ms.detector.media/how-to/post/2438/2013-11-09-zhurnalistyka> (дата звернення: 09.04.2025).
53. Гурецький В. Літературний репортаж. Чим Польща захоплює світ. URL: <https://choven.org/news/vojtseh-guretskyj-literaturnyj-reportazh-chym-polshha-zahoplyuye-svit/> (дата звернення: 09.04.2025).
54. Омелянчук О., Громяк І. Чому ми полюбили літературний репортаж. URL: <https://theukrainians.org/poliubyly-reportazh/> (дата звернення: 09.04.2025).

55. Пухатек К. Українська художня репортажистика. URL: <https://wisecow.com.ua/zhurnalistika/zhurnal%D1%96stika-vl%D1%96teratur%D1%96/ukra%D1%97nska-xudozhnya-reportazhistika.html> (дата звернення: 09.04.2025).
56. Семчишин Я. Художній репортаж: факт чи вигадка. URL: <https://theukrainians.org/khudozhniy-reportazh/> (дата звернення: 09.04.2025).
57. Толокольнікова К. Літературний репортаж і правило трьох "с". Інтерв'ю з Олесею Яремчук, редакторкою видавництва "Човен". URL: <https://ms.detector.media/tip-intervyu/post/20362/2018-01-12-literaturnyy-reportazh-i-pravylo-trokh-s-intervyu-z-oleseyu-yaremchuk-redaktorkoyu-vidavnytstva-choven/> (дата звернення: 09.04.2025).
58. Яремчук О. Олег Криштопа: Коли репортаж базується лише на свідченнях очевидців, то це маніпуляція. URL: <https://rozmova.wordpress.com/2015/03/26/oleh-kryshropa/> (дата звернення: 09.04.2025).
59. У Черкасах презентували соціальні відеоісторії жінок, які постраждали від війни. Суспільне: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/cherkas-social-video> (дата звернення: 09.04.2025).
60. Соціальний експеримент команди UA: ЧЕРНІГІВ потрапив у короткий список конкурсу "Честь професії". UA: ЧЕРНІГІВ: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/chernihiv-experiment> (дата звернення: 09.04.2025).
61. Харківські фотографи і війна: документальний репортаж. Громадське: веб-сайт. URL: <https://hromadske.ua/kharkiv-photographers-war> (дата звернення: 09.04.2025).
62. Обличчя гіперлокальної мережі Суспільного: як працюють журналісти у віддалених громадах України. Суспільне: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/faces-of-regions> (дата звернення: 09.04.2025).
63. Знімають репортажі та інтерв'ю: на Рівненщині діти пробують себе у ролі кореспондентів. Суспільне Рівне: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/rivne-children-reporters> (дата звернення: 09.04.2025).

64. Культура як один з інструментів нашої перемоги: репортаж з "Нової країни". Український культурний фонд: веб-сайт. URL: <https://ucf.in.ua/culture-as-victory-tool> (дата звернення: 09.04.2025).
65. Ukraïner створив проєкт про крадіжку росією українських культурних цінностей. Ukraïner: веб-сайт. URL: <https://ukraïner.net/decolonization-project> (дата звернення: 09.04.2025).
66. Серіал "Культура під час війни": як Україна захищає свою самобутність. Суспільне Культура: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/culture-during-war> (дата звернення: 09.04.2025).
67. Автентична українська культура в документальному проєкті "ЗАПАЛ". The Village Україна: веб-сайт. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/culture/zapal-project> (дата звернення: 09.04.2025).
68. Комбатантська література: у Києві відбулася зустріч воєнних письменників. Читомо: веб-сайт. URL: <https://chytomo.com/combatant-literature-meeting> (дата звернення: 09.04.2025).
69. Момот Н.М., Шурло А.В. Жанровий контент літературних журналів України/ А. В. Шурло, Н. М. Момот // Міждисциплінарні дослідження науки XXI століття: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених та студентів (1 грудня 2022 р., м. Київ).- Київ: Університет «КРОК», 2022.- С.222-225.-
<https://library.krok.edu.ua/media/library/category/publiczna-informatsiya/internet-konferentsiya-2022-12-20.pdf> (дата звернення: 09.04.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Порівняльна таблиця визначень репортажу різними дослідниками

Дослідник	Визначення репортажу	Ключовий акцент	Функціональне призначення
Володимир Здоровега	Жанр, до якого журналіст звертається у випадках, коли виникає потреба детально відтворити подію. Події в репортажі можуть бути як випадковими, так і заздалегідь відомими, що визначає характер підготовки журналіста та спосіб подачі матеріалу.	Детальне відтворення події	Створення ефекту присутності читача/глядача на місці події
Міхаель Халер	Форма журналістського представлення, що характеризується хронологічною організацією матеріалу, драматургічною	Хронологія подій, драматургічна структура	Створення комплексної картини події, що апелює як до раціонального, так і до емоційного сприйняття

	<p>побудовою та суб'єктивною позицією автора.</p> <p>Хронологічний порядок подій слугує каркасом для репортажного тексту.</p>		
<p>Жан-Домінік Буше</p>	<p>Жанр, найближчий до кінематографу та телебачення, що вимагає розробки сценарію як для театральної вистави.</p> <p>Репортаж користується декораціями, звуками, персонажами, костюмами, дією, вимагаючи дотримання правил драматургії з чітким зачином, розвитком подій та розв'язкою.</p>	<p>Сценарний підхід, драматургічність</p>	<p>Перетворення події на "спектакль", вартий бути побаченим і почутим</p>
<p>О.О. Тертичний</p>	<p>Публіцистичний твір, який дає наочне уявлення про подію через безпосереднє сприйняття автора – очевидця або учасника</p>	<p>Наочність, безпосереднє авторське сприйняття</p>	<p>Створення документально точної, емоційно насиченої картини події</p>

	події. Репортаж відтворює картину події через сприйняття репортера, що створює "ефект присутності".		
Л. Михайлин	Інформаційний жанр журналістики, предметом якого є цікаві для громадськості події дня. Автор має бути очевидцем або учасником події, що становить яскравий епізод або факт дійсності.	Фактологічність, актуальність	Оперативне інформування громадськості про значущі поточні події
О. Голуб	Журналістський матеріал з місця події, завданням якого є передача аудиторії атмосфери події через органи чуття журналіста.	Сенсорне сприйняття, передача атмосфери	Занурення аудиторії в подію через сенсорні відчуття репортера

Хронологія розвитку репортажу в українській журналістиці

Період	Етап розвитку	Характерні особливості	Ключові представники/видання
Кінець XIX ст.	Зародження репортажних елементів	Поява репортажних елементів у газетних звітах про події; домінування фактографічності; обмежена авторська присутність	Газети "Діло", "Рада", "Громадська думка"
1900-1917 рр.	Формування репортажного стилю	Розвиток авторського погляду; поява репортажів з елементами аналітики; актуалізація соціальної проблематики	Володимир Винниченко, Іван Франко, Гнат Хоткевич, часопис "Рада"
1917-1921 рр.	Репортаж періоду Української революції	Посилення оперативності; висока	Часописи "Нова Рада", "Робітнича газета", "Народна воля"

		емоційність та експресивність; фокус на політичних та військових подіях	
1921-1939 рр.	Репортаж у Радянській Україні та західноукраїнських землях	На радянських територіях – ідеологізація репортажу, героїзація "будівників соціалізму"; на західноукраїнських землях – збереження традицій незаангажованої журналістики	Радянські видання: "Комуніст", "Вісті"; західноукраїнські: "Діло", "Новий час"
1939-1945 рр.	Воєнний репортаж	Документування бойових дій, висвітлення життя на фронті та в тилу; посилена пропагандистська складова	Ярослав Галан, Олександр Довженко, Остап Вишня

1945-1960 рр.	Післявоєнний період	Репортажі про відбудову, трудові досягнення; домінування ідеологічних кліше; поява перших теоретичних праць про репортаж	Газети "Радянська Україна", "Літературна Україна"
1960-1985 рр.	Період "відлиги" та "застою"	Елементи публіцистичності в репортажі; розвиток жанрових гібридів (репортаж-нарис, репортаж- роздум); посилення уваги до людської особистості	Віталій Коротич, Євген Гуцало, часописи "Україна", "Радянська жінка"
1985-1991 рр.	Період перебудови	Поступова деідеологізація репортажу; розширення тематичного діапазону;	"Молодь України", "Літературна Україна", "Вечірній Київ"

		зростання критичності та проблемності	
1991-2004 рр.	Репортаж незалежної України	Формування нових професійних стандартів; комерціалізація медіа; поява репортажів-розслідувань; становлення телевізійного репортажу	Микола Вересень, Віталій Портников, телеканали "1+1", "Інтер"
2004-2014 рр.	Репортаж у період після Помаранчевої революції	Поляризація репортажистики; розвиток нових форматів; початок впливу цифрових технологій; посилення інформаційного протистояння	Мустафа Наєм, Сося Кошкіна, "Українська правда", ТВі
2014-2022 рр.	Репортаж після Революції Гідності та початку російської агресії	Трансформація під впливом військового конфлікту; розвиток	Анастасія Станко, Наталія Нагорна, "Громадське", "Радіо Свобода"

		<p>мультимедійного репортажу; адаптація до соціальних мереж; посилення фактчекінгу</p>	
<p>2022-теперішній час</p>	<p>Репортаж в умовах повномасштабної війни</p>	<p>Безпекові аспекти репортажу; адаптація жанру до воєнних реалій; розвиток цифрових форматів; міжнародний контекст; документування воєнних злочинів</p>	<p>Олексій Братушак, Андрій Цаплійко, Євген Спирін, "Суспільне", "Заборона"</p>

Глосарій специфічних термінів репортажної журналістики

Термін	Визначення
Аудіорепортаж	Репортаж, створений для радіо або подкасту, що використовує звукові ефекти, голос репортера, інтерв'ю, атмосферний звук для створення аудіальної картини події
Ведення (стендап)	Звернення журналіста в кадрі до глядача, запис безпосередньо на місці події, що підтверджує його присутність там
Верифікація	Процес перевірки достовірності інформації, отриманої з різних джерел, для використання в репортажі
Відкладений репортаж	Репортаж, створений після події на основі зібраних матеріалів, на відміну від прямого репортажу в реальному часі
Гонзо-журналістика	Стиль репортажу, що характеризується суб'єктивністю, надмірною емоційністю, використанням першої особи, часто містить елементи вигадки
Дата-репортаж	Репортаж, побудований на аналізі великих обсягів даних, що поєднує журналістське розслідування з візуалізацією інформації
Ефект присутності	Враження читача/глядача про особисту присутність на місці події, досягається через

	деталізацію, передачу атмосфери, звуків, запахів, емоцій
Імерсивний репортаж	Репортаж, створений з використанням технологій віртуальної або доповненої реальності для повного занурення аудиторії в подію
Інфотейнмент	Подача інформації в розважальній формі, поєднання інформативності та розважальності в репортажі
Колаборативний репортаж	Репортаж, створений командою журналістів різної спеціалізації (репортер, фотограф, відеооператор, дата-журналіст, дизайнер)
Комбатантська журналістика	Репортажі, створені безпосередніми учасниками бойових дій, часто військовими з журналістським досвідом або журналістами, які стали військовими
Конфліктно-чутлива журналістика	Підхід до висвітлення конфліктів з особливою увагою до ненасильницької лексики, пошуку рішень, уникнення стереотипізації сторін конфлікту
Кросмедійний репортаж	Репортаж, адаптований для різних медіаплатформ (друк, радіо, телебачення, інтернет) з урахуванням специфіки кожної
Лід репортажу	Вступна частина репортажу, що містить ключову інформацію, емоційний акцент або інтригуючий елемент, покликана зацікавити аудиторію

Лонгрід	Великий за обсягом мультимедійний репортаж з нелінійною структурою, інтерактивними елементами, глибоким розкриттям теми
Мікроісторія	Підхід у репортажистиці, що передбачає висвітлення масштабних подій через призму життя конкретних людей
Мультиперспективність	Висвітлення події з різних точок зору (учасників, очевидців, експертів, постраждалих) для створення об'ємної картини
Нарративний репортаж	Репортаж, побудований за принципом оповіді, з чіткою сюжетною лінією, героями, конфліктом та розв'язкою
Посттравматичний репортаж	Репортаж про події, пов'язані з колективними або індивідуальними травмами, що вимагає особливої етичної чутливості
Реконструкція	Відтворення перебігу подій, які журналіст не міг спостерігати особисто, на основі свідчень, документів, експертних оцінок
Репортаж-розслідування	Гібридний жанр, що поєднує репортажні техніки з методологією журналістського розслідування
Слоу-журналістика (повільна журналістика)	Підхід до створення репортажів, що передбачає тривале занурення в тему,

	глибинне дослідження, відмову від оперативності на користь глибини
Соціальний експеримент	Репортажна техніка, що передбачає моделювання ситуації для виявлення реакції суспільства на певну проблему
Сторітелінг	Метод створення репортажу через розповідь історій конкретних людей, з використанням драматургічних прийомів
Триангуляція даних	Метод перевірки інформації через порівняння даних з трьох і більше незалежних джерел
User-generated content (користувацький контент)	Матеріали (фото, відео, свідчення), створені непрофесійними журналістами, які інтегруються в професійний репортаж
Фотосторі	Репортаж, в якому основне смислове навантаження несуть фотографії, а текст відіграє допоміжну роль

Порівняльний аналіз редакційних політик українських медіа щодо репортажів

Медіа	Концептуальний підхід до репортажу	Особливості редакційної політики	Етичні принципи	Безпекові стандарти
"Суспільне"	Репортаж як інструмент суспільного служіння; акцент на соціальній значущості, інклюзивності, представленні різноманітних поглядів	Чіткий поділ між фактами та коментарями; обов'язкова верифікація; колегіальне прийняття рішень щодо спірних моментів; регулярні внутрішні обговорення матеріалів	Повага до гідності людини; захист приватності; особлива увага до вразливих груп; принцип "не нашкодь"; відкрите визнання помилок	Обов'язкове погодження з військовими матеріалів з фронту; розмиття стратегічних об'єктів; анонімізація військових; приховування геолокацій; затримка публікації чутливої інформації
"Українська правда"	Репортаж як поєднання документалістик	Авторський підхід; заохочення	Відкритість джерел; незалежність	Консультації з експертами

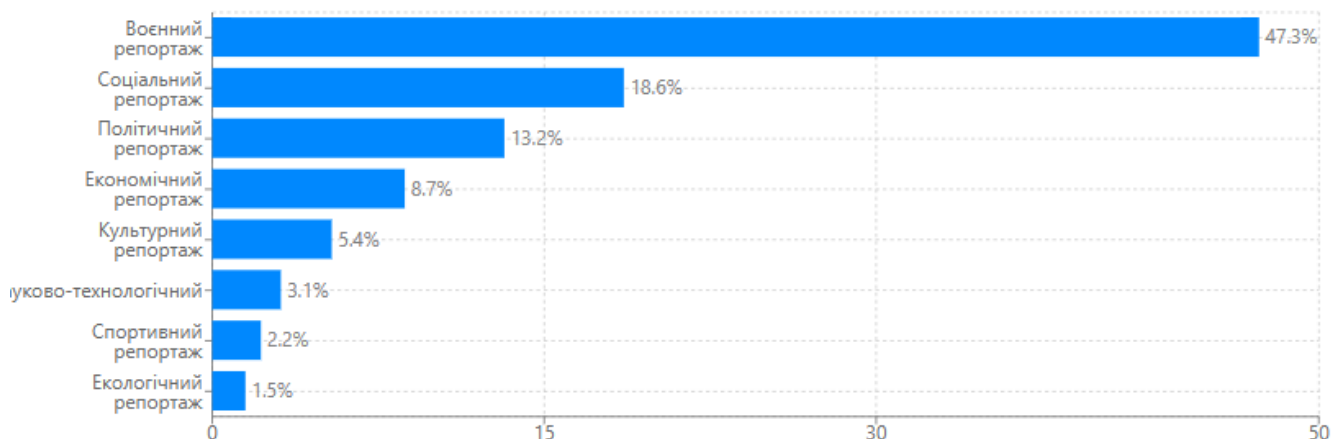
	и та аналітики; увага до ключових суспільно- політичних процесів; фокус на впливових особах та інститутах	журналістськ ої індивідуальн ості; перехресна перевірка фактів; обов'язкові експертні коментарі для контекстуаліз ації	від політичних та бізнес- інтересів; прозорість фінансування ; баланс точок зору	з безпеки; попереджен ня про чутливий контент; обмеження деталізації при висвітленні воєнних дій; захист ідентичності джерел
"Громадсь ке"	Репортаж як інструмент громадянського суспільства; акцент на людиноцентрич ності; представлення голосів тих, хто зазвичай не потрапляє у медійний простір	Методологічн а прозорість; детальне пояснення процесу збору та перевірки інформації; включення різних перспектив; відкриті редакційні дискусії	Чітке розмежуванн я журналістики та активізму; пріоритет прав людини; спеціальні протоколи роботи з вразливими категоріями; повага до полікультурн ості	Відмова від сенсаційнос ті в питаннях безпеки; спеціальні консультації з військовими та безпековими експертами; навчання журналістів роботі в зоні ризик

"Радіо Свобода"	Репортаж як поєднання американських стандартів журналістики з локальною специфікою; фокус на висвітленні фактів, підтверджених з декількох джерел	Стандартизовані процедури роботи; чіткий поділ між новинними та аналітичними матеріалами; жорсткі вимоги до фактчекінгу; обов'язкова контекстуалізація	Неупередженість; об'єктивність; незалежність; захист джерел; протидія дезінформації; дотримання балансу точок зору	Регулярні тренінги з безпеки для журналістів; жорсткі правила щодо роботи в зоні бойових дій; спеціальні протоколи перевірки інформації військового характеру
"Заборона"	Репортаж як поглиблене дослідження; акцент на маловисвітлених темах; поєднання репортажних технік з аналітикою та розслідуванням	Тематичне фокусування; тривала робота над матеріалами; залучення експертів; пріоритет якості над оперативністю; командна робота над складними темами	Увага до соціальних наслідків публікацій; розуміння контексту; розширена методологічна прозорість; відповідальність перед героями матеріалів	Детальні правила безпеки для цифрових комунікацій; захист цифрових даних; спеціальні процедури зберігання чутливої інформації

"НВ" (Новое время)	Репортаж як мультиплатформ ний продукт; орієнтація на бізнес- аудиторію та осіб, що приймають рішення; поєднання глибини з доступністю викладу	Крос- платформний підхід; адаптація контенту для різних аудиторій; використання даних для підкріплення репортажів; чіткий візуальний стиль	Розділення редакційного та рекламного контенту; прозорість конфлікту інтересів; об'єктивність у висвітленні бізнес-тем; редакційна незалежність	Координація з юридичним відділом при висвітленні чутливих тем; перевірка безпекових ризиків перед публікацією; консультації з експертами
"Цензор.нет"	Репортаж як інструмент інформаційного спротиву; патріотична спрямованість; фокус на військовій тематиці та безпекових питаннях	Оперативність; пріоритет ексклюзивної інформації; робота з інсайдерськи ми джерелами; активна позиція редакції щодо висвітлюваних подій	Патріотична позиція; підтримка обороноздатності України; відмова від представлення позиції агресора; захист джерел інформації	Тісна співпраця з військовими структурами ; спеціальні процедури верифікації військової інформації; відтермінування публікації стратегічно

				важливих даних
"The Village Україна"	Репортаж про міське життя та культуру; акцент на локальних спільнотах, міських трансформаціях, культурних ініціативах	Суб'єктивний підхід; авторський стиль; інтеграція контенту з соціальними мережами; експериментальні формати; увага до дизайну	Підтримка міських спільнот; культурне розмаїття; екологічна свідомість; соціальна відповідальність міського бізнесу	Захист персональних даних учасників міських спільнот; увага до безпеки публічних просторів; висвітлення безпекових аспектів міського ж

Діаграма 1. Тематичний розподіл репортажів в українських медіа (2022-2023 рр.)

Діаграма 2. Розподіл репортажів за медіаплатформами (2022-2023 рр.)

Діаграма 3. Динаміка тематичного розподілу репортажів (2022-2023 рр.)

Структурно-функціональна модель сучасного українського репортажу

Структурний елемент	Функціональне призначення	Приклади реалізації	Трансформація в умовах війни
Заголовковий комплекс	- Привернення уваги- Коротке інформування про зміст- Емоційна настройка аудиторії	- Інформаційний заголовок- Проблемний заголовок- Емоційний заголовок- Цитатний заголовок- Підзаголовок- Хештеги	- Збільшення інформативності- Зменшення емоційності- Додавання безпекових маркерів (попередження)- Обережність в геолокації
Вступна частина (лід)	- Занурення в контекст- Представлення основної інформації- Встановлення емоційного тону	- Сценічний вступ- Фактологічний вступ- Історичний вступ- Проблемний вступ- Цитатний вступ	- Посилення верифікованості фактів- Додавання контексту для іноземної аудиторії- Уникнення надмірної емоційності
Основна частина	- Детальне висвітлення події- Розкриття	- Хронологічна структура- Тематична	- Збільшення фактчекінгу- Посилення

	контексту- Представлення різних точок зору	структура- Проблемна структура- Наративна структура	безпекових аспектів- Адаптація до різних умов перегляду- Фрагментація для різних платформ
Цитатна складова	- Надання голосу учасникам- Підвищення достовірності- Емоційне залучення аудиторії	- Пряма мова- Діалоги- Непряма мова- Монологи свідків	- Анонімізація джерел- Підвищена увага до захисту особистих даних- Ретельніша перевірка висловлювань
Візуальний компонент	- Документування події- Підсилення емоційного впливу- Надання додаткової інформації	- Фоторепортаж- Інфографіка- Відеофрагменти- Інтерактивні карти	- Розмиття стратегічних об'єктів- Попередження про чутливий контент- Використання візуальних метафор замість шокуючих зображень
Авторська присутність	- Передача атмосфери події-	- Опис власних вражень-	- Зменшення особистого на

	Суб'єктивний погляд- Встановлення довіри з аудиторією	Емоційні реакції- Рефлексії- Звертання до аудиторії	користь фактичного- Більший акцент на професійній відповідальності- Відкрита патріотична позиція без пропаганди
Експертна складова	- Контекстуалізація події- Пояснення складних аспектів- Прогнозування наслідків	- Коментарі фахівців- Аналітичні блоки- Історичні довідки- Статистика	- Залучення більшої кількості експертів- Посилення міжнародного контексту- Баланс між інформуванням та національною безпекою
Заклучна частина	- Підсумовування- Спонування до рефлексії- Вказання на перспективи	- Логічний висновок- Емоційний фінал- Відкритий фінал- Заклик до дії	- Додавання посилянь на психологічну підтримку- Більше відкритих фіналів- Інформація про способи

			допомоги постраждалим
Інтерактивний компонент	- Залучення аудиторії- Отримання зворотного зв'язку- Доповнення інформації	- Опитування- Коментарі- Посилання на додаткові матеріали- QR- коди	- Створення спільнот підтримки- Можливість доповнення інформації- Поширення практичних рекомендацій

Аналіз репортажних матеріалів з деокупованих територій (2022-2023 рр.)

Назва репортажу	Медіа	Дата публікації	Структурні особливості	Етичні аспекти	Мовні особливості	Безпечні елементи
"Буча після окупації : місто мертвих з трупами на вулицях "	"Українська правда "	04.04.2022	- Хронологічна структура з фіксацією часу і місця- Поєднання особистих вражень автора з фактажем- Документальні фото як ключовий елемент	- Попередження про шокуючий контент- Розмиття облич загиблих- Відмова від деталізації окремих аспектів тортур- Фокус на документуванні злочинів	- Напружена емоційна лексика- Короткі речення- Контраст між холодною констатацією фактів і емоційним і метафорам і- Уникнення евфемізмів при називанні	- Приховання точних координат поховань - Анонімність свідків- Відтермінування публікації для безпеки команди- Консультації з військовими

					воєнних злочинів	
"Ізюм: життя після деокупації"	"Суспільне"	18.09.2022	- Тематична структура (розділи про інфраструктуру, гуманітарну ситуацію, свідчення)- Інтеграція інтерактивної карти- Поєднання відеорепортажу з текстовою версією	- Інформована згода свідків- Відмова від демонстрації тіл у масових похованнях- Супровід травми чного контенту рекомендаціями психологів- Увага до стану свідків під час інтерв'ю	- Стриманий тон- Підкреслена точність деталей- Контраст між описом буденності і трагедії- Використання локальних діалектизмів для передачі прямої мови	- Розмиття військових об'єктів- Уникнення згадок про фортифікаційні споруди- Анонімізація військових- Приховування маршрутів руху
"Херсон після звільнення: між	"Громадське"	21.11.2022	- Наративна структура через історії	- Поважне ставлення до	- Емоційно забарвлена лексика- Багато	- Уникнення показу стратегіч

ейфорію і стражданням"			конкретних мешканців-Мультиплатформний підхід (текст, фото, відео, аудіо)- Використання порівняльних фото "до/після"	емоційних станів мешканців- Уникнення демонізації тих, хто залишався під окупацією- Особлива увага до вразливих груп (люди похилого віку, діти)- Збереження права на приватність	діалогів- Використання антитез- Детальні описи побутових деталей як символів стійкості	них мостів- Попередження про потенційну мінну небезпек у- Маскування локацій українських військових- Перевірка інформації про колаборантів
"Село Киселівка: 9 місяців	"Радіо Свобода"	10.12.2022	- Хронологічна структура з	- Читке розмежування перевірен	- Репортажний теперішні	- Розмиття потенційно

під окупаці єю"			чіткою періодизаці єю окупації- Географічн а локалізація через інтерактивн у карту- Архівні матеріали як контекст	их фактів і свідчень- Інформов ана згода всіх учасників - Особлива увага до психологі чного стану дітей- Збалансо ване висвітлен ня складних питань "виживан ня під окупаціє ю"	й час- Мінімум оціночних суджень- Точність у деталях- Використа ння місцевих топонімів	небезпеч них об'єктив- Неуточне ння деталей співпраці з партизан ами- Неконкр етизація маршруті в переміще ння цивільни х- Затримка публікаці ї до повної деокупац ії території
"Піврок у після деокупа ції	"НВ"	15.03. 2023	- Порівняльн а структура "тоді /	- Фокус на позитивн их змінах	- Діловий стиль із вкрапленн ями	- Відсутніс ть деталей

Харківщини: як відроджуються Балаклія та Ізюм"			зараз"- Аналітичні елементи щодо відновлення- Мультимедійний формат з акцентом на інфографіку	поряд з документуванням злочинів- Уникнення надмірного драматизму- Представлення різних поглядів місцевих жителів- Акцент на майбутньому, а не лише на травматичному минулому	репортажної образності - Значна кількість економічних і технічних термінів- Баланс між емоційністю та інформативністю- Активне використання цифр і статистики	щодо безпекових заходів- Неконкретизація уразливостей критичної інфраструктури- Відсутність згадок про військове розташування- Узгодження з військовою адміністрацією
"Під постійними обстрілами"	"Заборона"	20.04. 2023	- Проблемна структура за	- Детальне пояснення всіх	- Лаконічні речення- Мінімум	- Відтерміноване оприлюд

ми: життя у звільнен ій Куп'янц і"			ключовими аспектами виживання- Поєднання фоторепорт ажу з текстом- Документал ьність як основний принцип	ризиків інформат орам- Поперед ження про звуки обстрілів у відео- Відмова від показу наслідків свіжих обстрілів- Особлива увага до точності цитуванн я	метафор- Документа льна точність- Тактильні деталі для створення ефекту присутнос ті	нення- Відсутніс ть точних даних про кількість військов их- Обмежен ня щодо показу наслідків обстрілів - Розмиття військов ої техніки
---	--	--	--	--	---	---

Перелік мовностилістичних засобів сучасного українського репортажу

Категорія мовностилістичних засобів	Приклади	Функціональне навантаження	Приклади використання в українських репортажах
Лексичні засоби			
Військова термінологія	обстріл, передова, ешелон, бліндаж, вогнева позиція, контрнаступ	Точність позначення військових реалій, створення атмосфери достовірності	"Танк розвернув башту і дав залп по позиціях, де перебували цивільні, хоча ворожого вогню звідти не вівся." ("Українська правда", репортаж з Бахмутського напрямку)
Медична термінологія	політравма, осколкове поранення, ампутація, нейротравма, контузія	Точна передача характеру поранень, створення ефекту документальності	"Пацієнт з політравмою, осколковими пораненнями грудної клітки та множинними переломами ребер поступив

			до нас після первинної стабілізації в польовому шпиталі." ("Суспільне", репортаж з прифронтового шпиталю)
Емоційно забарвлена лексика	спустошення, трагедія, жахіття, відчай, надія, тріумф	Передача емоційної атмосфери, створення емпатичного зв'язку з читачем	"Спустошення, яке охоплює місто, важко описати словами — будинки перетворилися на бетонні скелети, а у повітрі висить запах горілого та туга." ("Громадське", репортаж з Маріуполя)
Діалектизми та регіоналізми	файно, газда, маржина, фіра (західні); тремпель,	Локалізація події, передача місцевого колориту,	"Та не журіться, доню, якось перебудемо і ці напасті. Файно, що хоч армія

	тремо, сявка (східні)	автентифікація свідчень	наша прийшла і люди допомагають..." (діалог у репортажі з деокупованого села на Черкащині, "Радіо Свобода")
Професійний сленг	дрон- камікадзе, аеророзвідка, важкі (для важкої артилерії), піднімати (відступати), бавовна (вибух)	Передача специфіки професійного середовища, автентичність висловлювань	"Наші хлопці з аеророзвідки "підняли" дрон і виявили скупчення ворожої техніки біля лісосмуги. Передали координати для "важких"." (репортаж з передової, "Цензор.нет")
Неологізми воєнного часу	прильот, відлетіти, русня, орки, зетнуті, жест	Відображення новітніх явищ, маркування "свій- чужий", іронічне	"Близько сьомої ранку в місто прилетіло. Люди вже звикли швидко реагувати на

	доброї волі, бавовна	дистанціювання від трагічних подій	гуркіт і ховатися в підвалах." ("НВ", репортаж з Харкова)
Синтаксичні засоби			
Парцеляція	Розчленуванн я єдиної синтаксичної структури на окремі сегменти	Передача динаміки події, емоційної напруги, створення ефекту рваного дихання	"Жінка озирнулась. Зупинилась. Прислухалась. І раптом кинулась бігти." ("Заборона", репортаж з Краматорська після обстрілу)
Еліптичні речення	Речення з пропущеними, але зрозумілими членами	Динамізація оповіді, відтворення усного мовлення, створення ефекту безпосередності	"Праворуч — зруйнований будинок. Ліворуч — випалений городній масив. Попереду — розбитий міст. А людей ніде." ("Українська правда",

			репортаж з Донеччини)
Номінативні речення	Речення, виражені тільки називним відмінком іменника	Створення ефекту миттєвого фотографічного схоплення дійсності	"Ранок. Тиша. Туман. Раптовий свист. Вибух. Крики. Пилюка. Паніка." ("НВ", репортаж з обстріляного Миколаєва)
Градація	Розташування слів, фраз у порядку зростання або спадання значущості	Підсилення емоційного впливу, створення напруги	"Спочатку вони чули далекі вибухи, потім — ближчі постріли, далі — гуркіт танкових моторів, врешті — крики чужою мовою під вікнами." ("Радіо Свобода", репортаж про окупацію Бучі)
Риторичні запитання	Запитання, що не потребують	Залучення читача до роздумів,	"Як жити далі в місті, де кожен

	відповіді, а ставляться для у вираженні думки	створення діалогічності, підсилення емоційності	другий будинок зруйнований? Як відбудувати те, що знищували методично й цілеспрямовано? І чи можливо взагалі загоїти ці рани на тілі міста?" ("Суспільне", репортаж з Харкова)
Стилістичні фігури			
Метафори	Перенесення ознак одного предмета на інший за подібністю	Створення яскравих образів, підсилення емоційного впливу	"Місто, яке раніше дихало портовою вологою і пахло кавою, тепер задихається від диму пожеж і має присмак тривоги." ("Дзеркало тижня",

			репортаж з Одеси)
Порівняння	Зіставлення одного предмета з іншим для увиразнення	Конкретизація вражень, створення наочності	"Багатоповерхівка склалася, наче картковий будинок, а люди стояли, заціпенівши, як воскові фігури." ("Громадське", репортаж про ракетний удар по Дніпру)
Антитеза	Протиставлення протилежних думок, образів	Підкреслення контрастів, загострення конфлікту, драматизація оповіді	"Ранок почався з тиші й чистого неба, а завершився гуркотом зеніток і чорним димом над аеропортом." ("Лівий берег", репортаж про початок вторгнення)
Гіпербола	Художнє перебільшення	Підсилення враження,	"Здавалося, що в цей момент вибухнув весь

		акцентування масштабу події	світ — земля здригнулася так, ніби планета зійшла з орбіти." ("The Village Україна", репортаж з Херсонської області)
Епітети	Художнє означення	Образна характеристика, емоційна оцінка	"Сіре, змучене місто зустріло нас моторошною тишею порожніх вулиць і пронизливим холодом зруйнованих домівок." ("Reporters", репортаж з Ізюму після деокупації)
Прийоми репортажної оповіді			

Репортажний теперішній час	Використання теперішнього часу дієслів для опису минулих подій	Створення ефекту присутності, "тут і зараз"	"Артем повільно йде зруйнованою вулицею. Озирається. Зупиняється біля залишків свого будинку. Торкається обгорілої стіни. На очах з'являються сльози." ("Заборона", репортаж з Ірпеня)
Деталізація	Детальний опис дрібних, але значущих елементів	Створення ефекту достовірності, "кінематографічність" оповіді	"На кухонному столі — недопита чашка кави і розкрита книга. Годинник на стіні зупинився на 5:17 — саме тоді, коли в будинок влучила ракета. Поряд — дитячий

			малюнок з написом "Тато, повертайся скоріше". ("Суспільне", репортаж з Краматорська)
Сенсорні описи	Передача зорових, слухових, нюхових, тактильних вражень	Створення ефекту присутності через залучення різних каналів сприйняття	"У підвалі пахне вогкістю, цвіллю і людським потом. З вулиці долинають глухі вибухи. Під ногами хрумтить штукатурка. На дотик стіни холодні, як лід." ("Громадське", репортаж з бомбосховища)
Звукопис	Використання звукових образів, ономапоєї	Створення звукової картини події	"Свист-вибух-гуркіт. І знову тиша. Хвилина, дві, три. Свист-вибух-гуркіт. Ця моторозна какофонія не

			припиняється вже кілька годин." ("Цензор.нет", репортаж з Харкова під час обстрілу)
Авторський коментар	Включення авторських рефлексій, оцінок, емоцій	Передача суб'єктивного сприйняття, створення емоційного зв'язку з читачем	"Дивлюся на цю жінку, яка втратила все, але продовжує посміхатися і пригощати нас чаєм, і розумію: ось воно — справжнє незламне обличчя України." ("НВ", репортаж з Чернігівщини)